

TAPAS

Steak House

DOSSIER

Barcelona, de nit

D'ENTRADA

El verd dels barris,
sota amenaça

SUMARI

D'ENTRADA

- 2 **El verd dels barris, sota amenaça**
Álvaro Carretón
- 5 **Opinió: Una herència emmetzinada**
Jaume Fabre

CRÒNICA

- 6 **Dues dècades del 'pelotazo' de Telefónica**
Marc Font
- 8 **La Font d'en Fargues no vol perdre el pulmó verd de La Selva**
David G. Mateu
- 9 **Les deixalles es cronifiquen a Collserola**
Oriol Lapeira
- 11 **Entrevista a 'Jota', del Bicicleta Club de Catalunya**
Marc Villoro

OPINIÓ

- 12 **Editorial: L'extrema dreta amenaça els barris**
- 12 **L'acudit**
KAP
- 13 **La cambra fosca En positiu**
- 14 **Balanç de l'aplicació de la Renda Garantida de Ciutadania**
Diosdado Toledano
- 15 **Amiant, guerres i desastres naturals**
Jordi Foix i Joan Maria Soler

DOSSIER.
BARCELONA, DE NIT

- 16 **La nit barcelonina, un negoci privat que exclou el jovent**
Gemma Aguilera
- 18 **'Rèquiem' per les Rambles**
Jesús Martínez
- 19 **La nit, en clau jove**
Eric Moner
- 20 **Tres entrevistes a gent que treballa de nit**
V. Canet
- 21 **Opinió: Xurreries, un llegat sentimental**
Luis Caldeiro
- 23 **El Drugstore del passeig de Gràcia**
Eloi Latorre
- 24 **La nit de Barcelona, al cinema**
Ignasi Franch
- 25 **La nit és nostra**
Paula R. Ainsa
- BARCELONES**
- 26 **Els obrers que van fer el Metro**
Luis Caldeiro
- 27 **Crítica literària**
Ignasi Franch
- 28 **El Centre Social de Sants reivindica el seu local històric**
Anaïs Barnolas
- 29 **Fotoreportatge: Arquitectura contra les persones**
Dani Codina
- 30 **Manel Puyal, l'home tranquil**
Maria Favà
- 31 **El cor robat: Meritxell López, de l'AV de la Prosperitat**
Catherina Azón
- 32 **La contra: Comando Lunares**
Paula R. Ainsa

El verd dels barris, sota amenaça

Associacions veïnals d'arreu de la ciutat alerten que zones verdes dels seus barris estan en perill i denuncien una tendència que està desatenent i retallant alguns parcs i jardins barcelonins. Els parcs de Joan Miró i Sant Martí i el jardí de Mossèn Amadeu Oller ho exemplifiquen

ÁLVARO CARRETÓN

Agost del 2024. Plena canícula. Com cada matí des de fa cosa d'un mes, una vintena de veïns i veïnes es concentra al parc de Joan Miró, al costat de les tanques instal·lades a la zona que esdevindrà el centre logístic de les obres de l'L8 dels Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya (FGC). Formen part de la plataforma Salvem el Parc de Joan Miró i estan vigilant; saben que qualsevol dia pot començar la tala d'arbres contra la que fa mesos que lluiten. També saben que serien més si fos un altre moment de l'any, perquè molts companys i companyes han defugit la xafogor i se n'han anat de vacances. Amb tot, aquí hi són, xops de suor, quan de sobte arriba el moment tan temut i els operaris comencen la tala. Fan tot el soroll que poden, malgrat ser conscients que no evitaran que els arbres vagin caient. És 21 d'agost i, una setmana després, el parc haurà perdut una setantena de pins ben arrelats i crescuts. Són menys dels que s'havien anunciat en un primer moment, però això no satisfà el veïnat, que denuncia la falta de voluntat política per conservar una zona verda necessària: a l'Eixample, la superfície de verd urbà per habitant no arriba als dos metres quadrats.

Per la seva història i importància, el Joan Miró ha esdevingut el paradigma d'una tendència que està desatenent i retallant alguns parcs i jardins barcelonins. Els darrers anys, diferents associacions veïnals han alçat la veu per defensar espais dels seus respectius barris. També s'han constituït plataformes per coordi-

Solars on hi havia verd
A l'esquerra, el parc de Joan Miró, després de la tala d'arbres per acollir les instal·lacions de les obres de l'L8. I en aquesta pàgina, dues imatges de la intervenció que va acabar amb el jardí del carrer de Mossèn Amadeu Oller, amb una pintada reivindicativa del veïnat.

RENOFOTO

nar i organitzar la protecció d'aquests espais, com en el cas del Joan Miró. Però els clams i esforços ciutadans no sempre serveixen perquè la classe dirigent, tan inclinada a defensar el medi ambient en els seus discursos, prioritzi el verd dels parcs al gris de les noves construccions en el moment de la veritat. Hi ha qui veu hipocresia, altres apunten a un rerefons de classe. En qualsevol cas, la tendència és demostrable i preocupa els experts i expertes de diferents disciplines vinculades al medi ambient i la salut, atès que, si a l'Eixample la superfície de verd urbà per habitant és alarmant, al conjunt de Barcelona tampoc és falaguera: es queda en 7 m², quan l'Organització Mundial de la Salut (OMS) recomana que hauria de ser d'entre 10 i 15 m².

El verd que retrocedeix

Sis mesos després de la tala dels pins del Joan Miró, Xavier Riu, portaveu de la plataforma en defensa del parc, recorda, mig commogut, mig indignat, aquelles jornades estivals. "Fer-ho en el moment més pacífic de l'any va ser una qüestió tàctica i política", assegura. A més, reivindica que no calia ocupar el parc dos anys abans de l'inici dels treballs de la tuneladora, que, segons els han explicat, està previst que comenci a treure terres el primer trimestre del 2026. "Ho han deixat com un desert", es torna a indignar. L'enuig més gran en aquest moment, però, ve de la notícia coneguda a mitjan febrer que anunciava l'enderroc del pavelló 2 de la Fira de Barcelona, on es construirà un poliesportiu municipal. "Quin cinisme. Ens van mentir descaradament", afirma Riu. Aquest pavelló va ser l'alternativa proposada per la plataforma i avalada per un

grup d'arquitectes per reubicar el centre logístic de les obres i salvaguardar el parc. Impossible, la fira necessita aquest espai, els van respondre. "Abans em carrego un parc que no m'esforço a trobar altres solucions, que les tenien i ara es demostra que eren perfectament viables", afirma Riu, que valora que aquest assumpte "tanca el cercle de l'absurditat de l'obra que estan fent".

Sigui com sigui, ja no hi ha marxa enrere i el Joan Miró es convertirà en l'abocador de les terres de la tuneladora durant com a mínim tres anys, que és el temps que en principi es veurà afectat. Riu comenta al respecte que, després de tot, no hi ha manera de creure el que els diuen i pensa que el parc trigarà més a recuperar l'estat previ a les obres. En aquest sentit, una veïna entrada en anys que pas-

El parc de Joan Miró estarà ocupat pel centre logístic de les obres de l'L8 dels Ferrocarrils de la Generalitat durant almenys tres anys

El veïnat de Sant Martí tem que el principal parc del districte acabi convertit en el vestíbul de la futura estació de l'AVE

seja el gos i que vol mantenir l'anonimat treu a col·locació el polèmic assumpte de la caserna dels bombers instal·lada al parc el 2009: "Van dir que seria provisional, però fa tants anys que la tenim que hi ha marrecs que pensen que sempre ha estat aquí". Si fa memòria, aquesta veïna recorda la mobilització ciutadana que, el 1976, va demanar el tancament de l'antic escorxador municipal per construir-hi el parc de Joan Miró. Quan constata que les reclamacions de llavors continuen vigents, s'entristeix: "No hi ha dret a què perdem les poques zones verdes que tant ens ha costat guanyar". El lema d'aquelles mobilitzacions de fa gairebé mig segle va ser "Fora, verd i aviat".

El verd que (potser) no brota

La caserna dels bombers no només aixeca polseguera per estar perllongant de manera indefinida l'ocupació del Joan Miró, sinó també per la que podria ser la seva ubicació definitiva, la qual també menyscaba el verd de l'Eixample. Es tracta del conegut popularment com a triangle de la Mercedes, l'illa triangular de cases entre l'avinguda de Sarrià i els carrers del Comte d'Urgell i Londres. La qüestió és que aquest espai estava catalogat com a zona de transformació d'ús en zona verda, és a dir, que en el moment que deixés de tenir la funció actual havia de convertir-se en un parc. Per a més inri, l'acord entre l'Ajuntament i la propietat del sòl contempla la construcció d'un edifici d'oficines on ara hi ha la benzineria com a compensació per ubicar-hi la caserna. Tot plegat ha indignat i mobilitzat el veïnat dels carrers adjacents, que han constituït la plataforma Zona Verda. Fins ara, han fet 600 al·legacions

a la modificació de l'ús que havia de tenir aquesta illa i tenen previst presentar un contenciós administratiu contra el Consistori. A més, els balcons de les seves cases s'han omplert de pancartes en contra del projecte.

El verd que es descuida

La nit del passat divendres 24 de maig, els veïns i veïnes de Sant Martí se'n van anar al llit amb una notícia trista: un bellaombra de 10 metres d'alçada s'havia desplomat poques hores abans al parc de Sant Martí. Trista, però no sorprenent. Feia mesos que denunciaven l'estat de deixadesa del parc i, l'endemà mateix, tenien organitzada una jornada festiva per reivindicar-lo i exigir accions concretes per protegir-lo. El dissabte, mentre els ope-

SEGUEIX A LA PÀGINA 4 →

El jardí de Mossèn Amadeu Oller, que va ser construït pel veïnat de la Bordeta el 1961, durant el franquisme, va ser retirat l'octubre passat

L'OMS recomana que la superfície de verd urbà per habitant sigui d'entre 10 i 15 m², però a l'Eixample no arriba als 2 m²

Els voltants de l'àrea de gossos del parc de Sant Martí, amb les obres de l'estació de l'AVE de la Sagrera al fons. RRENOMFOTO

→ VE DE LA PÀGINA 3

raris trossejaven l'arbre caigut per retirar-lo, ells i elles disposaven tot el necessari per al desenvolupament de la jornada, que tenia com a punt culminant la difusió d'un manifest signat per la Comissió Parc de Sant Martí, on s'havien aplegat diferents associacions veïnals i entitats culturals del districte per coordinar-se. "El parc de Sant Martí és més que un espai verd; és el cor de la nostra comunitat, un símbol de la nostra identitat i un baluard de la nostra salut i benestar. Ens comprometem a treballar incansablement per la seva protecció, millora i revitalització", resava el manifest, que també mostrava preocupació per les obres de l'AVE a la Sagrera i l'impacte que la futura estació tingui en el parc; el veïnat tem que acabi convertit en el vestíbul de l'edifici. De moment, se sap que l'àrea de gossos, inaugurada el 2020 i pressupostada en més de 800.000 euros, desapareixerà perquè ocupa l'espai del que en serà un dels accessos.

Antònia Giménez, que és membre de la Comissió, explica que la situació del parc no ha canviat gaire des de la caiguda de l'arbre i la jornada festiva: "Les

obres de l'estació de l'AVE ens estan deixant cada vegada un tros verd més petit i, amb tan poca cura, que cada cop s'assembla més al descampat que hi havia abans que el veïnat aconseguís que es construís el parc a mitjan anys vuitanta". (El parc de Sant Martí que coneixem avui dia, amb els edificis històrics, només existeix gràcies a una llarga lluita veïnal iniciada el 1976.) Giménez explica que l'Ajuntament va fer a l'estiu algunes accions d'arranjament i manteniment, però que ara tot torna a estar deteriorat. Per això, una de les peticions de la Comissió és instaurar la figura d'un agent cívic que dinamitzi i tingui cura de l'espai. Mentre l'esperen, el veïnat no deixarà d'insistir en la necessitat de vetllar pel parc: "Si no estem al cas, la nostra petita joia es pot perdre", tanca Giménez.

El verd que es perd

En un futur, el carrer de Mossèn Amadeu Oller, al barri de la Bordeta, tindrà un espai de memòria que recordarà el jardí que hi va haver durant més de seixanta anys. Segurament, en aquest espai hi haurà un panell informatiu que expliqui que el 1961, durant el franquisme, un grup de veïns

i veïnes inconformistes es va organitzar i va construir un jardinet perquè els seus fills i filles tinguessin un espai on esbargir-se. Amb arbres que donaven ombra, bancs que oferien descans i jocs que delectaven els més petits i petites, la zona es va convertir en un punt de trobada estimat i valorat per tothom. No és tan segur que el planell expliqui que, el 1973, l'empresa de cosmètics Margaret Astor va manllevar 25 metres al jardí per ampliar el seu espai. Les protestes ciutadanes i els llacets de dol penjats dels arbres que es perdrien van servir de ben poc: la vorera dreta del carrer va quedar tallada per la indústria. Però tot i la pèrdua d'espai el jardí va continuar complint la seva funció social i lúdica. La gran incògnita és quin serà el relat de la desaparició de la zona verda que reculli el planell -si el recull-. Perquè les protestes veïnals en contra de la construcció de l'edifici cooperatiu de 40 habitatges que es menja tot l'espai també van servir de ben poc i, el passat mes d'octubre, es va aixecar el jardí per començar les obres -només se salvaren una tipuana i dos grups de margallons que estaven fora de la zona d'intervenció-.

Per a l'Associació del Veïnat Mossèn Amadeu Oller, que primer es va constituir com a plataforma per defensar el jardí, el relat de la desaparició no té equívocs. Pau Domingo és un dels seus membres: "Ha estat una qüestió de mala planificació urbanística". A l'hora de traçar les línies de l'edifici cooperatiu, explica, no van tenir en compte que allà hi havia un jardí i després, un cop assabentats, no van voler fer cap modificació. Assessorada per un grup d'arquitectes, l'associació va fer una proposta perquè el bloc es desplaçés quatre metres. D'aquesta forma, se salvava el verd i els pisos guanyaven hores de llum solar. L'Ajuntament, però, la va rebutjar. "Estem molt enfadats i tristos pel resultat final", valora Domingo. També estan "amatents i atents", dirà després, quan expliqui que volen assegurar-se que el verd perdut es recupera. En aquest sentit, estan debatent amb el Districte de

LA DISTRIBUCIÓ DEL VERD URBÀ PER DISTRICTES

Segons dades del Pla Natura Barcelona 2030, Sants-Montjuïc és l'únic districte de la ciutat que supera els 10 m² de verd urbà per habitant (17,5), una estadística que cal matisar, atès que s'hi compta el verd de la muntanya de Montjuïc i que, si es mira barri a barri, la gran majoria no arriba al llindar dels 10 m². Les Corts (9,7) i Horta-Guinardó (8,1) ocupen el segon i tercer lloc. A la cua, l'Eixample (2), Gràcia (3,5) i Sant Andreu (4,2). Aquestes dades inclouen els arbres dels carrers. Si s'exclougués aquest arbrat, s'inferiria que les grans infraestructures verdes es troben als barris benestants.

Sants-Montjuïc com hauria de ser la renovació del carrer, aquella que inclourà l'espai de memòria: "Volem que se segueixin uns criteris que donin màxima prioritat als vianants i que dotin de verd un carrer que suporta molt de trànsit rodad".

Domingo no vol acabar la seva valoració dels fets sense explicar que té la sensació que hi ha barris de primera, de renda alta, i barris de segona, de renda mitjana-baixa, com la Bordeta. Els de segona, argumenta, tenen menys verd. "S'hauria de reparar aquest desequilibri social i mediambiental", assevera. Aleshores, compara la ubicació escollida per abocar les terres de les obres de l'L8 dels FGC, l'esmentat parc de Joan Miró, a tocar del seu barri, i l'escollida per abocar les de les obres de l'L9 del metro, al carrer de Mandri, on no ha importat tallar la circulació tot i haver-hi una zona verda, els jardins de ca n'Altimira, a pocs metres, assenyala Domingo. "Em pregunto per què no ha estat possible fer això a qualsevol dels carrers adjacents al parc de Joan Miró".

Una lluita històrica

El parc de Joan Miró és fruit de la lluita veïnal de l'Esquerra de l'Eixample i Hostafrancs, que el 1976 van demanar el tancament de l'Escorxador Municipal. Aquest cartell sintetitza les molèsties que l'equipament generava a la zona i les necessitats de verd dels barris. ARXIU FAVB

D'ENTRADA: EL VERD DELS BARRIS, SOTA AMENAÇA

L'herència emmetzinada dels ajuntaments franquistes

Barcelona és una ciutat compacta i densament poblada. La manca d'espais lliures per ubicar equipaments temporals i obres en l'espai públic fa que moltes vegades aquests ocupin voreres i parcs, com els de Joan Miró i Sant Martí, perjudicant una infraestructura verda molt minsa

JAUME FABRE
PERIODISTA I HISTORIADOR

És una desgràcia que es facin servir zones verdes com a magatzem d'obres públiques, però crec que és imprescindible tenir en compte algunes dades.

L'Organització Mundial de la Salut (OMS) recomana que els habitants de nuclis de població disposin d'almenys entre deu i quinze metres quadrats d'espai verd per habitant. A Barcelona, la superfície de verd per habitant declarada oficialment, excloent el Parc de Collserola, és de 7 m² per habitant, molt inferior a la majoria de les capitals europees.

Aquesta és, però, una xifra molt enganyosa, ja que pot incloure espais com les grans rotondes de trànsit, les fileres d'arbusts de separació entre carrils de circulació, les zones esportives -incloses les de clubs privats-, les platges i fins i tot els escocells dels arbres. *Espai lliure* no és sinònim de *zona verda*. Per tant, és inútil qualsevol comparació entre ciutats, que poden utilitzar diferents sistemes de càlcul.

No es pot oblidar tampoc que una part important dels parcs urbans de Barcelona estan en terrenys no plans, sinó costeruts i d'accés no precisament fàcil -Putxet, Monterols, Guinardó...-. Cal tenir en compte també que qualsevol càlcul només té en compte la població resident, no els milions de turistes que desfilen sense parar per la ciutat i que, en alguns barris, fan créixer la densitat humana i disminuir l'espai públic disponible per habitant, fins a extrems insuportables.

Així doncs, per a una aproximació més exacta a la realitat, cal veure, en primer lloc, quin és el verd realment utilitzable. I, en segon lloc, no solament per habitant resident sinó per mitjana de població existent en la ciutat, fixa o de pas. Els pocs estudis que s'han fet sobre aquesta qüestió situen el verd per habitant de Barcelona realment utilitzable molt per sota d'un metre quadrat.

Cal tenir en compte, a més, les diferències espectaculars existents entre barris, tant pel que fa al verd per habitant com al nombre d'habitants per quilòmetre quadrat. Pel que fa al verd, són enganyoses les xifres dels barris que tenen a prop algun dels grans parcs de la ciutat

-Ribera el de la Ciutadella, Sants el del Montjuïc-, i pel que fa a la densitat de població, sis districtes de Barcelona superen la densitat de Bombai (Índia), una de les més altes del món amb 20.634 habitants per km² i també la que tenia, abans dels bombardeigs, la Franja de Gaza, tercera entitat política amb més densitat d'Àsia i ara una mostra de fins on pot arribar la brutalitat humana.

L'Eixample té 35.625 habitants per km²; Gràcia, 29.082; Ciutat Vella, 25.159 i els tres districtes del Nord -Nou Barris, Sant Andreu i Sant Martí- entre vint-i-un mil i vint-i-tres mil, el mateix que París. A Londres només hi viuen 5.700 habitants per km²; a Oslo, 1.427 i a Viena, 108.

Una combinació de causes

Aquesta situació desastrosa és fruit de:

- 1) Ser una ciutat compacta, encaixonada entre dos rius i entre la muntanya i el mar, sense possibilitat de creixement.
- 2) Una especulació històricament enquistada, que va tenir el seu moment de màxima glòria durant el mandat de l'alcalde Porcioles, durant el qual, entre

moltes altres barbaritats, es va autoritzar l'elevació de dos pisos en els edificis de l'Eixample.

3) La intel·ligent política seguida per Joan Antoni Solans com a cap dels serveis municipals d'Urbanisme durant la Transició va deixar als primers ajuntaments democràtics el regal d'una quantitat molt important de terrenys adquirits a altres administracions o a empreses privades que van poder ser convertits en parcs públics -Escorxador, Pegaso, Clot, Renfe, Espanya Industrial...-. Això va permetre elevar una mica el catastròfic percentatge de verd per habitant heretat del porciolisme. Altres polítiques adoptades durant la democràcia, com la progressiva recuperació dels interiors d'illa o la creació d'espais per a vianants a l'Eixample durant el mandat de l'alcaldesa Ada Colau, han permès augmentar una mica més els espais lliures realment utilitzables pels ciutadans, però en absolut situar-lo en els nivells recomanats per l'OMS.

4) El vertiginós increment de l'arribada de turistes dels Jocs Olímpics ençà ha portat a una monstruosa densificació humana en alguns barris ja mancats des d'abans de places i parcs de dimensions suficients.

Una solució complicada

Aquesta és la realitat. És més que raonable la queixa dels barcelonins davant l'okupació per les autoritats municipals i autonòmiques dels poquíssims espais lliures de què poden disposar per agafar aire enmig de l'amuntegament en què han de viure, més semblant al de les granges

de gallines que al que hauria de ser una ciutat a escala humana. Però trobar alternatives per disposar de l'espai necessari per fer determinades obres indispensables no és fàcil i en alguns casos, impossible. Caldria, potser, explorar la possibilitat de treure de les calçades, i no de les voreres, les places i els parcs, l'espai necessari per a aquestes obres. Seria una contribució més a la reducció del trànsit privat i a la millora de l'aire que tots respirem. La negociació entre autoritats i representants veïnals pot alleugerir el patiment d'aquests últims, però no hi ha solucions màgiques a l'herència emmetzinada que van deixar-nos la corrupció dels quaranta anys d'ajuntaments franquistes.

Els pocs estudis que s'han fet situen el verd realment utilitzable de Barcelona molt per sota d'un metre quadrat per habitant

Caldria explorar la possibilitat de treure de les calçades, i no de les voreres, les places i els parcs, l'espai necessari per a les obres

I a més, les sequeres
Una dona passeja al costat d'una suposada zona verda al passeig de Sant Joan, durant el darrer episodi de sequera, a finals del 2023.
JOAN MOREJÓN-ARXIU

CRÒNICA

Dues dècades del 'pelotazo' de Telefónica

A través d'un conveni amb l'Ajuntament de Barcelona, la multinacional va aconseguir la requalificació de l'Edifici Estel, la seva antiga seu a l'avinguda de Roma, cosa que li va permetre vendre-la a un preu milionari. La ciutat, però, no ha guanyat els equipaments en les seus de nou barris de la ciutat que també estaven compromesos en l'acord

MARC FONT

Jordi Hereu, Xavier Trias, Ada Colau i, ara, Jaume Collboni s'han succeït a l'alcaldia de Barcelona des que el novembre del 2005 -aviat farà dues dècades- l'aleshores primer regidor de la ciutat, el socialista Joan Clos, va signar un conveni urbanístic amb Telefónica. Vist amb perspectiva històrica, l'acord constitueix un autèntic *pelotazo* que bàsicament ha servit per enriquir -encara més- la multinacional de telecomunicacions estatal, que aglutina uns 100.000 treballadors a escala mundial, que el 2023 va guanyar prop de 2.400 milions d'euros i en els primers nou mesos del 2024, uns 1.000 més. Cap dels alcaldes que ha succeït Clos -que els darrers anys ha actuat al servei d'un *lobby* immobiliari- ha estat capaç de fer complir les parts del conveni que podien beneficiar la ciutat i el seu veïnat.

D'entrada, però, convé recordar què deia el text. Sota el nom de conveni "d'adequació d'infraestructures i telecomunicacions", a grans trets comportava la modificació de les qualificacions urbanístiques de diversos immobles que la companyia tenia a la ciutat. L'Edifici Estel, l'enorme immoble de 42.000 m² situat a l'avinguda de Roma i que aleshores n'era la seu corporativa, es convertia en edificable i podia transformar-se en habitatges, mentre que nou centrals més ubicades a diferents barris i qualificades de sòl edificable passaven a tenir la categoria d'equipament de titularitat privada. Tant en un cas com en els altres, el canvi d'ús responia al fet que les seus ja no s'adequaven a les necessitats de la companyia, perquè amb la transició del sistema analògic al digital havien quedat obsoletes.

L'empresa no ha marxat

A l'hora de la veritat, però, el canvi d'usos va permetre que Telefónica vengués el 2007 l'Edifici Estel per gairebé 235 milions a Cerep Investment, una societat controlada pel grup de capital de risc Carlyle. I, d'aquesta manera, finançar amb unes sucoses plusvàlues el seu trasllat a 22@, on el 2011 va ubicar la seu corporativa a la Torre Diagonal oo, un immoble que va adquirir pagant 107 milions al Consorci de la Zona Franca. Però els nou edificis restants segueixen a les seves mans i no s'han transformat, ni total ni parcialment, en equipaments de barri. Són les centrals Mercaders (Ciutat Vella), Arenes i Paral-

lel (Eixample), Loreto (les Corts), Carmel (Gràcia), Horta (Horta-Guinardó), Sant Andreu (Nou Barris), Torres i Bages (Sant Andreu) i Sant Pau (Sant Martí).

En total, sumen uns 37.000 m², la meitat dels quals teòricament havien de passar a ser equipaments en un termini de 10 anys, a comptar en principi des de la modificació del Pla General Metropolità d'abril del 2007, que materialitzava el canvi d'usos. Segons el conveni, un pla especial urbanístic posterior havia de definir a què es dedicarien els immobles, però en tot cas havia de ser un ús docent, sanitari-assistencial, cultural i religiós, esportiu i recreatiu, d'abastament i subministrament, tècnic-administratiu o de seguretat. A hores d'ara, els únics guanys tangibles que ha rebut la ciutat gràcies al conveni són les cessions de l'interior d'illa de Roger de Llúria-Provença-Pau Claris i Diagonal i un solar.

Cap dels alcaldes que ha succeït Clos ha estat capaç de fer complir les parts del conveni que podien beneficiar la ciutat i el seu veïnat

Però com s'explica aquesta situació? Per a l'economista i vicepresident primer de la Favb, Albert Recio, "el conveni no té sortida; està redactat de tal forma que a l'Ajuntament li és molt difícil de fer-lo complir". "Quan ens van *colar el gol* -agrega l'activista-, va ser en el mateix mo-

ment de signar-lo". En el text, de fet, s'especifica que el conveni "no té en compte cap límit temporal per a la seva realització". Un apunt que, pel que fa a la cessió dels locals per transformar-los en equipaments, la companyia s'ha agafat al peu de la lletra, mentre que li va faltar temps per vendre l'antiga seu de l'avinguda de Roma, just abans de la punxada de la bombolla immobiliària.

Tot i el sempitern dèficit d'equipaments que pateixen els barris, en aquestes dues dècades tot just els veïns de les Corts i, sobretot, els de la Prosperitat han denunciat la situació. Especialment activa ha estat l'Associació Veïnal de la Prosperitat, que any rere any ha reclamat el compliment del conveni a través de pintades a la central, entre altres accions. Un dels seus membres, Pepus Ferrándiz, comenta que en l'actualitat "l'edifici està gairebé sempre buit, fins al punt que si abans de seguida esborraven la pintada, enguany ha passat un mes i encara hi és".

Per a Recio tot plegat constitueix un "exemple de manual d'un urbanisme concertat, de política en favor de les grans empreses i d'esquena a la ciutadania, i on qui té la iniciativa és el privat". En els anteriors mandats, el Govern de BComú havia manifestat la voluntat de "revisar" el conveni per fer-lo complir, cosa que és evident que no va aconseguir.

L'AJUNTAMENT ES DONA PER SATISFET

En anteriors mandats, el Govern dels Comuns havia manifestat la voluntat de "revisar" el conveni amb Telefónica per fer-lo complir, cosa que és evident que no va aconseguir. Pel que fa al Consistori actual, a punt d'enviar aquest número a impremta, l'àrea d'Urbanisme ha respost les preguntes de *Carrer* limitant-se a dir que "l'Ajuntament ha complert la totalitat dels seus compromisos, que eren la tramitació i aprovació de la MPGM [Modificació del Pla General Metropolità] de l'Edifici Estel i, per altra banda, que nou edificis de diferents indrets de Barcelona passessin a qualificar-se d'equipament". Per tant, tot queda a expenses de la voluntat de Telefónica i del poder de persuasió dels diferents barris, que no renuncien a les seves reivindicacions.

Pintada reivindicant equipaments a l'edifici de Telefónica del carrer de Boada, a la Prosperitat. JOAN LINUX

L'antiga seu de Telefónica a l'avinguda de Roma acollirà oficines de la farmacèutica AstraZeneca. DANI CODINA

CANVIS DE PLANS MÚLTIPLES PER A L'EDIFICI ESTEL

Els pròxims mesos retornarà la vida a l'Edifici Estel, després de gairebé 15 anys i de molt de temps en un estat ruïnós. L'immoble es va buidar el 2011, quan Telefónica va traslladar-se al 22@, però la crisi immobiliària va torpedinar el projecte de Carlyle de fer-hi 350 pisos de luxe. El 2014 va passar a mans de Planitum Estates -propietat d'un magnat indi-, que va pagar 56 milions i volia fer-hi 195 pisos i un hotel. No va prosperar i el 2018 el va comprar un altre fons, ara estatunidenc, per fer-hi centenars d'habitatges. Tampoc va sortir bé. Finalment, el 2021 el va comprar per 120 milions el fons immobiliari alemany Freo, que va aconseguir-ne un canvi d'ús perquè sigui un edifici d'oficines que tindrà també locals comercials i que estrenarà la farmacèutica AstraZeneca, entre d'altres.

Nou edificis sense serveis per als barris

1. Mercaders 26
2. Marqués del Campo Sagrado 22
3. Gran Via de les Corts Catalanes 393
4. Bordeus 16-20
5. Alegre de Dalt, 36-38
6. Sant Antoni Maria Claret 250
7. Passeig Maragall 397-403
8. Boada 2-10
9. Cinca 39-47

CRÒNICA

Espai de vida comunitària

La Selva és en l'actualitat un espai veïnal de vida comunitària al barri de la Font d'en Fargues i funciona com a pulmó verd. El projecte de Caversa SL, propietari del terreny, inclou l'enderroc d'una casa modernista amb valor patrimonial i afectarà tot l'entorn natural. El solar el conforma una massa forestal de bosc i arbrat de 13.000 m².

SALVEM LA SELVA

Imma Faba, també de la Plataforma, destaca que l'espai és "un refugi climàtic indispensable" en una zona densa, amb 279 habitants per hectàrea i on falten parcs accessibles per als veïns. En el mateix sentit, Albert Marín, portaveu de les Associacions de Famílies d'Alumnes (AFA) de les escoles Pit Roig i Arc Iris -i membre també de la Plataforma-, adverteix que el projecte els portarà "més trànsit i contaminació", un fet que perjudicarà els infants. Per aquesta raó, demana la paralització del pla, i insisteix que han de caminar 600 metres per arribar als parcs que tenen més a prop: "Estan en altres barris i amb desnivells molt pronunciats per arribar-hi", detalla.

Expropiar o autogestionar

A la Font d'en Fargues, la batalla per La Selva enfronta veïnat, Ajuntament i promotors, però també estratègies dins del moviment. 'Salvem el Patrimoni, salvem La Selva' aposta per l'expropiació i protecció administrativa. González defensa transformar l'espai en equipament públic, i Faba afegeix que "l'Ajuntament ha de prendre les mesures necessàries" per protegir el patrimoni. Però també hi ha els ocupants de l'espai, com ara la Lourdes i la Lucía -pseudònims-, que autogestionen La Selva des de fa tres anys, al marge de la Plataforma. "Aquest espai ja és col·lectiu, i obert cada tarda a la canalla i el veïnat gràcies a la nostra feina", afirma la primera. Rebutgen l'expropiació per por que la gent que hi viu "sigui desallotjada" i veuen el Consistori com una amenaça: "Si hi entra, serem vulnerables als canvis polítics", afirma la Lucía.

La fractura entre opositors a la residència és profunda. "La seva reivindicació se centra en el verd, però ignoren qui hi viu", critica la Lourdes en referència a la plataforma veïnal. Per contra, Faba replica que, sense expropiació i catalogació, "no hi ha protecció garantida". Mentre el camí divergeix entre diàleg i resistència, La Selva espera un veredicte enmig d'una ciutat que encara busca el seu equilibri.

La Selva, un altre pulmó verd que s'ofega

La lluita per preservar la finca de la Font d'en Fargues destapa les ferides d'una Barcelona que es debat entre el formigó i la memòria. La plataforma 'Salvem el Patrimoni, salvem La Selva' i el grup que ocupa i autogestiona l'espai proposen diferents models per salvaguardar aquest refugi climàtic

DAVI G. MATEU

Barcelona respira amb dificultat. Els seus espais verds, com ara la finca de La Selva, a la Font d'en Fargues, són un escut fràgil contra el formigó, però també un mirall de les tensions urbanístiques que sacsegen la ciutat. Aquest terreny, ubicat en el número 2 del carrer de Camil Oliveres, representa el 2% de la superfície del barri i conté 194 arbres entre caducifolis, coníferes i palmàcies, que el converteixen en un pulmó verd que pot quedar ofegat per la pressió del projecte urbanístic de l'actual propietari. El seu objectiu: convertir-lo en una residència de luxe per a gent gran. Una més a sumar a la quarantena del districte i a les nou encabides en aquest petit barri d'Horta-Guinardó.

Si s'executa, es tractaria d'un cas paradigmàtic, ja que suposaria la pèrdua d'una zona verda i d'un espai històric. El conflicte, a més, no deixa de ser el reflex d'una malaltia més profunda que afecta sobretot els barris perifèrics. La història de La Selva, coneguda també com la Caseta Blanca, es remunta a final del segle XIX, quan el mestre d'obres de Sant Mar-

tí de Provençals Joaquim Rivera va adquirir terrenys per urbanitzar-los. Tot just començar el nou segle, hi va aixecar una casa d'estil modernista, ampliada amb els anys, però abandonada per litigis d'herències i ocupacions conflictives.

Un oasi verd en la densitat urbana

Els veïns han trobat en l'espai un refugi únic. Pares i mares hi porten els fills a jugar, alguns joves sense recursos l'ocupen de forma pacífica sense causar problemes i fins i tot part del veïnat es fa càrrec dels petits horts urbans que s'han establert en el seu interior. Per protegir l'espai, Fèlix González, membre de la plataforma 'Salvem el Patrimoni, salvem La Selva' i de l'AV de la Font d'en Fargues, reclama a l'Ajuntament que mogui fitxa. Aquest canvi de rumb municipal supo-

El propietari vol convertir la finca -que conté gairebé 200 arbres i una casa modernista- en una residència de luxe per a gent gran

ria aparcar, d'una vegada per totes, la "desídia" administrativa que ha permès que l'especulació immobiliària devori altres cases icòniques del barri, com l'Aymerich o la Graziel -la, que va ser enderrocada el passat mes de febrer per ampliar una escola privada. González, de fet, proposa transformar La Selva en un equipament públic i conservar el jardí com a espai obert. Una decisió que suposaria emular el que ja s'ha fet en altres punts de la ciutat -molts parcs de Barcelona van néixer de finques privades rescatades per a la ciutadania-.

Veus en contra del projecte

El Pla Especial per a La Selva no ha deixat de madurar amb el pas dels anys, però en aquest temps també han brotat les veus contràries al projecte. Dolors Canudas, arquitecta de la revista *El Pou* i membre de la Plataforma, critica que la residència de luxe pugui arribar a alterar "la història i el paisatge del barri", amb la seva façana de vidre i quatre plantes, en lloc del mur de pedra i el verd que defineixen ara la finca. Subratlla que l'actuació prioritza un negoci privat per sobre de l'interès general i que ignora la sobredotació de places geriàtriques a la zona, la identitat del barri i la seva memòria col·lectiva.

A les portes del laberint judicial

En un context de crisi climàtica, espais com La Selva no són només llocs de trobada, sinó que han esdevingut petits oasis contra la calor i la contaminació. Per això, la lluita per preservar-lo ressona com un crit d'alerta en una ciutat que sembla haver oblidat els barris perifèrics. Canudas explica que, "mentre no hi hagi una aprovació definitiva [del projecte], no se sabrà si caldrà presentar un recurs", i reclama suport legal per gestionar les al·legacions presentades, un procés complex que deixa el veïnat a les portes dels jutjats sense brúixola. Els activistes critiquen, al cap i a la fi, que es tracta d'una lluita desigual contra un sistema que prioritza el benefici econòmic sobre el verd i la memòria.

La història de La Selva no és aïllada. Altres espais del barri han caigut sota la mateixa pressió, i s'han convertit en rampes de pàrquing o blocs de pisos amb espais enjardinats sense ànima. El veïnat, però, no es rendeix i vol convertir La Selva en un símbol de resistència. Un recordatori que la ciutat no pot créixer a costa dels seus pulmons. De fet, és una batalla que transcendeix el barri i que posa en qüestió quin model de ciutat es vol prioritzar.

Les deixalles es cronifiquen a Collserola

Malgrat les promeses de l'Ajuntament, tan sols s'han netejat -de forma parcial- set dels 17 abocadors il·legals detectats a la part noubarriena de la serra

ORIO LLAPEIRA

Totxana, rajoles hidràuliques esmicolades, panots esquerdat, fragments de vidre, tubs de fibrociment d'amiant, restes de sanitaris o ferralla rovellada.

Entre els darrers edificis de la trama urbana de Canyelles i la carretera Alta de les Roquetes, allà on comença el Parc Natural de la Serra de Collserola, hi ha un punt on les restes d'obra s'acumulen en forma de tartera, resseguint el desnivell de la falda de la muntanya. La runa i tota mena de deixalles conviuen des de fa dècades amb el sotabosc, els matolls i la fauna, plenament integrades -i a voltes camuflades- en el paisatge, com si fossin un element més de la natura. Tot i que l'herba estigui alta, la brutícia és clarament perceptible: és l'abocador il·legal de Canyelles, un dels més visibles i abundants que hi ha als entorns dels barris de muntanya de Nou Barris. La campanya *Per una Collserola sense abocadors* n'ha detectat 16 més de característiques similars al districte.

“És preocupant que netejar els abocaments de Collserola no hagi estat mai cap prioritat en les polítiques dels partits que han governat a Barcelona”, critica Ivan Patrici, historiador noubarrienc i principal impulsor de la campanya. En alguns punts, assegura, les deixalles fa més de mig segle que hi són, la qual cosa evidencia la “desídia institucional” que hi ha ha-

gut amb el problema. En el cas de l'abocador de Canyelles, gran part de la runa data dels anys seixanta i setanta, l'època del *boom* del totxo, quan algunes empreses constructores pujaven amb els camions plens de restes d'enderrocs a les carreteres de Collserola i les hi abocaven il·legalment. “Segur que algun veí pot haver-hi llençat alguna cosa, però culpar-los seria mirar el dit que assenyala la lluna. Aquí els problemes han estat la deixadesa de l'Ajuntament i les empreses que van decidir fer servir la muntanya com a deixalleria”, assenyala l'activista.

Una investigació feta pel veïnat

Patrici, juntament amb altres membres del Grup Excursionista del Casal Tres Voltes Rebel, com Ignasi Hosta, va començar a localitzar els abocadors que hi ha en aquesta banda de Collserola el 2023. El març de l'any passat, després de les queixes del veïnat en un Consell Plenari de Nou Barris, el regidor Xavier Marcé es va comprometre a netejar-los. A pe-

En alguns punts, les deixalles fa més de mig segle que hi són, la qual cosa evidencia la “desídia institucional” amb aquest problema

ELS RISCOS MEDIAMBIENTALS DELS ABOCADORS

Mantenir la runa i les deixalles a la muntanya no només suposa un greu impacte paisatgístic i estètic: implica seriosos riscos per a l'ecosistema de Collserola i la salut del veïnat. “El més perillós és el fibrociment, es va fragmentant i es converteix en pols”, comenta Ivan Patrici. Amb el temps, es va integrant al sòl. La inhalació de partícules d'amiant, un dels elements d'aquest material, pot provocar malalties respiratòries com l'asbestosi o el càncer de pulmó.

I més enllà de la contaminació del sòl i, de retruc, la filtració de partícules tòxiques en les aigües pluvials i freàtiques, els abocadors, sovint situats en zones amb molt de sotabosc, augmenten el risc d'incendis forestals. Si no es retiren les deixalles, aquestes creen un *efecte crida* de brutícia que n'agreugen encara més el perill. Paradoxalment, però, Patrici comenta que en molts d'aquests espais contaminats, com que no hi ha gent, poden aparèixer animals que defugen del contacte humà, com les perdius: “Quan es netegi això, caldrà buscar l'equilibri per continuar conservant les espècies que hi hagi”.

tició del Districte, *Per una Collserola sense abocadors* va presentar un mes més tard un informe a l'Ajuntament en què recollia els principals punts negres de deixalles. Aquest dossier ha estat el pal de paller que ha servit al govern municipal per començar les tasques de neteja en alguns dels abocadors. Patrici, però, denuncia que la recerca l'haurien d'haver fet les Administracions molts anys abans i no pas els veïns.

Tot i que els activistes reconeixen la bona predisposició del consistori barceloní, que s'hi reuneix periòdicament per fer-ne el seguiment i s'ha marcat uns objectius “assolibles”, la majoria dels abocadors continuen gairebé un any després embrutant l'espai natural. Tan sols set dels 17 punts han estat netejats parcialment -segons la darrera actualització de l'informe-, alguns per entitats privades, com ara l'abocador del Camí de Sant Llàtzer, que pertany a la Fundació Hospital de la Santa Creu i Sant Pau. Els deu restants continuen intactes i les gestions per retirar les deixalles es compliquen. L'Ajuntament adverteix que molts se situen en terrenys de particulars, cosa que en dificulta la intervenció. “En aquests casos, han de localitzar el propietari, li han d'obrir un expedient, li han de donar un temps perquè ho netegi, pot al·legar dient que no té recursos...”, lamenta Hosta, que tem que les tasques de sanejament s'eternitzin.

Dignificar i dotar d'utilitat

“No només demanem que es netegi el Parc, sinó que no siguem nosaltres els vigilants dels abocadors. Hi ha d'haver gent contractada per poder fer-ne un control i mapejar tots els que hi ha”, diu Patrici, “a poder ser gent del barri en situació de vulnerabilitat”. Hosta sosté que cal dignificar i dotar d'una utilitat aquests espais de transició entre la ciutat i la muntanya perquè es mantinguin nets, tot fent participar la ciutadania en el procés de decisió. “Horts urbans, pistes de petanca, corredors naturals... Qualsevol cosa per evitar que la merda cridi la merda”, afegeix. I una pregunta que els ronda pel cap: “A Pedralbes haurien permès aquest desgavell?”.

Una gran part de les runes de l'abocador il·legal de Canyelles són restes d'enderrocs dels anys seixanta i setanta del segle passat. DANI CODINA

NOVA NORMATIVA DE MOBILITAT SANCIONS DE FINS A 500 €

PATINETS ELÈCTRICS I ALTRES VEHICLES DE MOBILITAT PERSONAL (VMP)

Prohibit circular per la vorera.

Casc obligatori.

APARCAMENT DE MOTOS

Prohibit aparcar en voreres d'accés a escoles i hospitals.

Aparcar preferiblement a la calçada.

BICICLETES

Prohibit circular per la vorera.

Excepte ciclistes menors de 12 anys acompanyats de persones adultes.

Consulta'n tots els canvis i les sancions a:
www.mobilitat.barcelona

PLA ENDREÇA

Ajuntament de
Barcelona

ENTREVISTA

Joan Marc Montserrat, 'Jota'

MEMBRE DEL BICICLETA CLUB DE CATALUNYA (BACC)

De l'Esquerra de l'Eixample -a tocar de Sants Estació-, 'Jota' ha anat fent-se activista de la bicicleta al llarg dels tretze anys que fa que hi circula per Barcelona, dels disset als trenta que en té ara. Després de ser tècnic comunitari de l'Ajuntament de Barcelona i implicar-se en diversos projectes del territori, va ser un pas natural per a ell incorporar-se al BACC, on porta sis anys, tres dels quals com a vocal de la junta de l'entitat.

JOAN LINUX

“La sanció de 500 euros treu incentiu a l'ús de la bicicleta”

MARC VILLORO

El passat 1 de febrer va entrar en vigor la nova Ordenança de circulació, vianants i vehicles de l'Ajuntament de Barcelona. Entre les novetats, i pel que fa a les bicicletes, hi ha la sanció de 500 euros per a aquelles persones que circulin per la vorera -amb algunes excepcions, com ara quan es tracta de menors d'edat- i les multes de 100 euros si els ciclistes no baixen de la bici quan hi ha una aglomeració de vianants a la vorera, així com per lligar els vehicles als arbres i al mobiliari urbà. **L'usuari de la bicicleta és coneixedor dels detalls de la nova ordenança?**

La meva percepció és que sí, però potser la meva visió és esbiaixada perquè formo part del BACC i els ciclistes urbans que conec solen ser activistes de la bici. En qualsevol cas, no es tracta només que en siguin coneixedors: la pregunta és si poden complir l'ordenança de mobilitat movent-se amb bicicleta per Barcelona. I la resposta és que no.

El punt més destacat de l'ordenança és la prohibició de circular per la vorera. Barcelona té un espai òptim per a la circulació de bicicletes?

Clarament, no. Ara mateix, la ciutat no està preparada per anar-hi amb bicicleta.

La infraestructura que hi ha no és inclusiva, no la pot fer servir tothom i, per tant, no és òptima. Hauria de ser prou inclusiva perquè una persona es pogués moure amb bicicleta dels quatre als noranta anys. I això ara mateix no passa.

La xarxa de carrils bici és insuficient?

La xarxa és del tot millorable, pel que fa a quantitat, però també a qualitat: patim un deteriorament de la infraestructura i falten molts separadors de carril bici.

Si radiografiem la xarxa, hi ha molt de contrast entre el centre i la perifèria?

Sense cap mena de dubte. La bicicleta és un vehicle molt pràctic com més pla és el terreny. En els barris perifèrics, hi trobem més desnivells perquè ens acostem a la muntanya de Collserola. Ens agradaria molt poder incidir en aquestes zones i, de fet, el primer Bici-bus que hi va haver a la ciutat va ser a Sarrià, on hi ha molt d'activisme per la bici i una comunitat molt implicada. Barcelona és diversa, cada barri té la seva realitat. A les Corts, per exemple, hi ha una manca d'infraestructura ciclista molt gran.

La sanció per transitar per la vorera és de 500 euros. Què us sembla?

Ens sembla que desincentiva del tot l'ús de la bici i que el criminalitza. I com pretenen aplicar la normativa quan la infraestructura ciclista que ha fet el mateix Ajuntament t'obliga a passar per la vore-

ra? És a dir, s'ha començat la casa per la teulada. Si s'aplica la multa de 500 euros i es comença a multar a tort i a dret, el que farà és treure l'incentiu a l'ús de la bici.

Com es pot conscienciar l'usuari de la bicicleta de no circular per la vorera?

El que se li ha de treure a Barcelona és espai al cotxe. El carril bici ha de passar per la calçada, no per la vorera, que ha de ser per al vianant per una qüestió de vulnerabilitat. La bici és un vehicle que té drets i deures, i un dels deures és no passar per la vorera, on el vianant ha de tenir la prioritat absoluta. És molt fàcil posar el focus en la bicicleta, perquè moltes vegades la infraestructura, que està mal feta, ens obliga a passar per la vorera. Creiem que o es millora la infraestructura ciclista o l'ús de la bici a Barcelona continuarà sent molt conflictiu. Calen carrils bici amples, segregats, i això es podrà fer reduint l'espai del cotxe; no a la vorera, sinó a la calçada. Hem d'anar cap aquí.

Un altre punt de l'ordenança és la sanció de 100 euros per als usuaris que lliguin la bici als arbres i al mobiliari urbà. És suficient el nombre d'aparcaments?

No ho és, clarament. Hi ha una manca d'aparcament per a bicis en la gran majoria dels barris de la ciutat. En falta molt a la superilla de Sant Antoni, per exem-

“La pregunta és si les persones que es mouen en bicicleta per Barcelona poden complir l'ordenança de mobilitat. I la resposta és que no”

“La infraestructura ciclista que ha fet el mateix Ajuntament t'obliga a passar per la vorera. S'ha començat la casa per la teulada”

“Calen carrils bici amples, segregats, i això es podrà fer reduint l'espai del cotxe; no a la vorera, sinó a la calçada. Hem d'anar cap aquí”

“Hi ha una manca d'aparcament per a bicis en la gran majoria dels barris. En alguns has de fer mans i mànigues per trobar lloc”

ple. I hi ha llocs, com ara Sants o Gràcia, on és molt difícil posar-ne perquè les voreres són molt estretes. En aquests barris has de fer mans i mànigues per trobar un lloc d'aparcament.

Amb tot, quina valoració general feu del contingut de la nova normativa?

Creiem que hi ha un greuge comparatiu entre els vehicles de motor, que tenen una infraestructura molt determinada i ben construïda -que et pot agradar més o menys- i nosaltres, que no la tenim. La infraestructura de la bicicleta és més recent i molt més precària. La conclusió a què arribem és que hi ha una manca de sensibilitat per part de qui legisla i que es busca específicament perseguir l'ús de la bicicleta a la ciutat.

Quins passos cal fer per reforçar la presència de la bici al carrer?

El futur demana reduir l'espai destinat al vehicle de motor privat, potenciar el transport públic i la intermodalitat i millorar els espais destinats al transport públic, a la bicicleta i al vianant. Hem d'anar cap aquí. Llàstima que l'ordenança de mobilitat no va en aquesta línia. Quant al BACC, el nostre camí és ser un corcò, perquè el futur exigeix moure's a peu, en bici i en transport públic, pel canvi climàtic i pel cost de la vida.

OPINIÓ

CARRER
168

SAL I PEBRE

Andrés Naya
Sant-tornem-hi
a l'aeroport

A proposta del PP i amb els vots de PSC, Junts i Vox, l'Ajuntament de Collboni canvia d'opinió: vol liderar l'ampliació de l'aeroport del Prat. Fins ara s'hi havia oposat i el projecte estava bloquejat. Ara, Generalitat i Estat ho tindran més fàcil, tot i que Illa no compta, de moment, amb els vots d'ERC i dels Comuns. De projectes, n'existeixen. Uns preveuen fer la pista sobre el mar, quan s'anuncia la pujada del nivell de les aigües. Altres plantegen allargar les pistes en sentit contrari a l'espai natural de la Ricarda, un fet que augmentaria el soroll a Gavà i Castelldefels. Si es fa, el nombre de vols creixerà, sobretot els intercontinentals. I les emissions de gasos d'efecte hivernacle. L'impacte en la salut i el medi ambient serà més acusat. "Aplicarem mesures", anuncien els polítics de torn. Paraules, paraules, paraules. Entitats ecologistes i veïnals estem davant d'un repte important. Serà dur.

EDITORIAL

La ultradreta amenaça els barris

Fa temps que experimentem un creixement de l'extrema dreta. En la seva representació política -a Catalunya, en la doble cara de Vox i Aliança Catalana- i també en la vida quotidiana i a les xarxes socials. No és un fenomen local: està passant arreu dels països rics i ara, amb la victòria de Donald Trump als EUA, pot rebre una forta empenta. El seu programa polític afecta la gran majoria dels drets humans i amenaça de destruir tots els avenços -quasi sempre insuficients- de moltes lluites socials, així com la dignitat de moltes persones, sobretot dones, migrants, persones racialitzades i membres dels col·lectius LGTBI. Posen en qüestió -i tracten d'impedir- polítiques necessàries, com ara totes les que tenen a veure amb la crisi ecològica, l'atenció a persones vulnerables i la igualtat. Donen suport a polítiques privatitzadores que beneficien una minoria i que poden esdevenir un veritable malson per a les nostres vides quotidianes. En lloc de construir, generen tensions i por, destrueixen la vida col·lectiva que els nostres barris necessiten. Cada cop són més

agressius; ens els comencem a trobar en els Consells de Barri i en altres espais, semblant de por i amenaces l'acció de les associacions veïnals. Tenim constància que això ja està passant en alguns barris i pot anar a més. També sabem de les agressions a gent vulnerable, com les que caracteritzen les empreses de *desokupacions* que formen part d'aquests moviments. La mateixa Favb ha estat durament interpel·lada per regidors de Vox en una Comissió de l'Ajuntament -curiosament, seguint el mateix argumentari que algun dels grups empresarials amb qui mantenim diferències-. Ens volen esborrar del mapa perquè som un obstacle per al seu model de societat autoritària, desigual, racista i masclista; perquè representem un model de vida social inclusiu que ells volen erradicar. I no ens ho podem permetre. Ara més que mai, hem de tenir la capacitat d'engegar, a tot arreu, dinàmiques que facin front a aquesta amenaça, construint xarxes i promovent activitats que ajudin a donar un sentit col·lectiu als barris. Caldrà valor per enfrontar-se a les amenaces; intel·ligència i empatia per construir comunitat i impedir que, un cop més, tornem a viure una llarga nit per als drets socials.

L'ACUDIT KAP

CARRER

Una revista inspirada per Andrés Naya

Edita: Federació d'Associacions Veïnals de Barcelona (Favb)
Obradors 6-10 baixos
08002 Barcelona
93 412 76 00
www.favb.cat
www.carrer.cat
carrer@favb.cat
@laveudelcarrer

Consell de direcció
Néstor Bogajo, Camilo Ramos

Cap de redacció i maquetació
Elia Herranz

Revisió del català
Roser Argemí

Disseny original
Manuel Cuyàs

Portada
Marc Javierre

Consell de redacció
Gemma Aguilera, Anaïs Barnolas, Luis Caldeiro, Álvaro Carretón, V. Canet, Dani Codina, Marc Font, Ignasi Franch, David G. Mateu, Marc Javierre, Oriol Lapeira, Eloi Latorre, Joan Linux, Meritxell M. Pauné, Jesús Martínez, Eric Moner, Joan Morejón, Cristina Palomar, Ignasi R. Renom, Paula R. Ainsa, Marc Villoro, Alba Zaplana

Administració
Rocío Altozano, Itzi Diez, Phil Manzanegue

Fotomecànica i impressió
Imprintsa. 93 878 84 03

Distribució
Trèvol Missatgers. 93 498 80 70
Boomerag. 93 630 55 58

Dipòsit legal B - 21300 - 1995
Aquest número té un tiratge de 8.000 exemplars i la seva distribució és gratuïta

La Favb no està necessàriament d'acord amb les opinions que s'expressen als articles signats per particulars o col·lectius. Aquesta obra està subjecta a una llicència Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi l'autor i no se'n faci un ús comercial de l'obra original ni la generació d'obres derivades.

L'edició d'aquesta publicació ha estat possible gràcies a la col·laboració de:

LA VEU DEL LECTOR

Qui decideix l'ús de l'espai públic a la ciutat?

L'altre dia, passejant pels Jardins de Gràcia, em vaig topar amb una escena surrealista: uns inflables gegants, d'un disseny exageradament lleig, ocupaven bona part de l'espai. No era cap activitat comunitària, cap festa popular ni un esdeveniment pensat per al gaudi col·lectiu. Era, simplement, la instal·lació d'una empresa privada que s'havia apropiat d'un espai públic per a la seva promoció comercial.

Donant-li voltes, em pregunto: per què és tan fàcil per a una empresa privada ocupar l'espai públic per a interessos comercials i, en canvi, cada vegada hi ha més traves burocràtiques per organitzar-hi activitats populars? Qui decideix que muntar inflables estridents per al benefici privat és legítim, mentre que fer una calçotada popular o una rua de Carnaval és un infern de permisos, taxes i normatives?

L'espai públic hauria de ser de la ciutadania, un lloc per a la trobada, la cultura i la convivència. Però cada cop més veiem com es privatitza de manera subtil, cedint-lo a marques i esdeveniments de caràcter lucratiu, mentre es limita i se'n desincentiva la utilització per part de les veïnes. I no cal parlar només d'un Fórmula 1 al mig del passeig de Gràcia. Això no és casualitat, sinó una conseqüència d'un model de ciutat que prioritza el rendiment econòmic sobre la vida comunitària.

És urgent replantejar aquesta tendència. Si l'administració municipal realment vol protegir l'espai públic com a bé comú, cal facilitar-ne l'ús per a activitats populars i culturals en lloc de posar-hi obstacles. La ciutat és de qui l'habita, no de qui la patrocina. I si no vol protegir-lo ens hi trobarà de cara. Farem de l'espai públic la nostra trinxera.

Gerard Abril
Barri de Gràcia

CARTES A 'CARRER'

Les cartes enviades a Carrer han de tenir una extensió màxima de 1.000 caràcters (mig foli). Ens reservem el dret d'adaptar-les si són més llargues. Ens les podeu fer arribar per correu postal o electrònic. Animeu-vos!

LA CAMBRA FOSCA

Interior i la Memòria Democràtica

El ministre de l'Interior Fernando Grande-Marlaska no vol complir el compromís adquirit pel ministre de Memòria Democràtica Ángel Víctor Torres. A la comissaria de Via Laietana -centre de detencions durant el franquisme- no s'obrirà cap espai dedicat a la memòria històrica. Només està disposat a col·locar una placa a la façana, un gest del tot insuficient. Cal traslladar la Policia Nacional i fer que l'edifici aixequi acta de les tortures dutes a terme durant la dictadura. A pocs metres de la comissaria, es va col·locar fa un temps una placa que ha estat vandalitzada periòdicament. Salvador Illa, abans de ser president de la Generalitat, defensava la reconversió de les dependències policials en un lloc de memòria, però ara que governa sembla que la seva influència serveix de ben poc. L'alcalde, per la seva banda, no diu ni mu. Que compleixin els seus compromisos. Mentrestant, Grande-Marlaska, al racó de pensar.

Batuda policial a la Prosperitat

Cap a les set de la tarda del passat 12 de març, sis cotxes i dues motos dels Mossos d'Esquadra van aterrar a un dels bars més populars de la plaça d'Àngel Pestanya i van començar a fer identificacions arbitràries i a escorcollar motxilles en una "operació rutinària" de detecció d'armes i drogues. Pocs dies abans, Vox havia fet públic un vídeo on denunciava la "perillositat i degeneració" del barri. Les entitats han posat el crit al cel pel que consideren una criminalització de la vida comunitària i han demanat una reunió urgent de la Taula de Seguretat que expliqui els motius d'una actuació que consideren feta per provocar.

Es confirma la presa de pèl de la Copa Amèrica

Un estudi elaborat per la Universitat de Barcelona sobre l'impacte del pas de la Copa Amèrica per la ciutat ha corroborat que el nombre estimat de visitants va ser un 80% inferior a la xifra prevista pels organitzadors, un fet que desmunta l'argument que va servir per avalar la celebració d'aquest esdeveniment esportiu elitista. La Fundació Barcelona Capital Nàutica no es dona per assabentada i continua parlant del "gran impacte econòmic i social" de la cita i el seu "llegat de futur". Per molt que una mentida es repeteixi, no esdevé veritat.

L'Ajuntament no reconeix Solans

Una comissió ciutadana, formada per periodistes, portaveus veïnals, arquitectes, advocats i enginyers -i de la qual la Favb en forma part-, va enviar fa més d'un any -el febrer del 2024- una carta a l'alcalde de la ciutat per sol·licitar-li que es reconegués la feina feta per Joan Antoni Solans, delegat d'urbanisme del 1977 al 1980. Entre altres coses, Solans va adquirir 80 hectàrees de sòl que van permetre a l'ajuntament democràtic construir equipaments i zones verdes. Demanaven un reconeixement ciutadà, que es posés el seu nom a algun dels solars que va adquirir. Alcaldia els va remetre a la primera tinenta. I aquesta els va derivar a l'arquitecta en cap, Maria Buhigas, amb la qual es van reunir al juliol. Des de llavors, silenci administratiu!

EN POSITIU

Faristol per recordar el Casal de la Pau, cau de l'antimilitarisme

A proposta de l'Associació Veïnal del Barri Gòtic, el 12 de febrer es va inaugurar un faristol memorialístic al carrer de Cervantes, al davant de la que va ser l'última seu del Casal de la Pau, l'espai que va aixoplugar el moviment ecopacifista de Barcelona fins als anys noranta. L'acte va ser un retrobament de velles amistats, un xic aigualit per la intervenció, per part de l'Ajuntament, del superxèrif Albert Batlle. En qualsevol cas, un merescut homenatge a l'activisme per la pau.

Una gran festa veïnal

La Nau Bostik va acollir el 22 de febrer la primera Festa de la Favb, organitzada com a reconeixement de l'activisme veïnal i per fomentar la interacció entre associacions dels diferents barris. Hi va haver activitats i jocs, fotomatón -amb un mural d'Azagra i Revuelta- i paella popular, amb més de cent assistents. Esperem que es repeteixi l'any que ve!

OPINIÓ

Diosdado Toledano

Comissió Promotora de la ILP de la Renda Garantida de Ciutadania

Cal implementar la llei de la Renda Garantida de Ciutadania sense trampes ni restriccions

La llei de la Renda Garantida de Ciutadania (RGC) va ser aprovada per unanimitat al Parlament de Catalunya el 12 de juliol del 2017, fruit de la Iniciativa Legislativa Popular (ILP) promoguda el setembre del 2011 per l'Assemblea de treballadors i treballadores a l'atur de Barcelona i organitzacions socials, cíviques i sindicals, en resposta a la retallada brutal del govern d'Artur Mas a la prestació de la Renda Mínima d'Inserció.

La Comissió Promotora de la ILP de la RGC, després de l'aprovació de la llei, va decidir continuar activa per verificar-ne el compliment i impulsar iniciatives per millorar-la. Durant més de set anys, hem constatat la implementació restrictiva de la llei en totes les administracions de la Generalitat de Catalunya amb l'objectiu de reduir la despesa pública, amb nombroses denegacions injustes que han donat lloc a recursos i reclamacions al contenciós administratiu i, després, al jutjat social.

La congelació de l'IRSC (Indicador de Renda de Suficiència de Catalunya) del gener del 2010 al desembre del 2022 va suposar que, des de l'inici de la implementació de la llei el setembre del 2017, el poder adquisitiu de la prestació es reduí el 15%. A partir del 2023, l'IRSC es va incrementar, però el percentatge ha estat inferior a l'Ipem (Indicador Públic de Renda d'Efectes Múltiples), que serveix per calcular la quantia de l'Ingrés Mínim Vital (IMV).

El 2025, mentre l'increment de l'IRSC ha estat d'un 3% i la quantia de la prestació de la renda garantida per a un titular

ascendeix a 778,49 euros al mes, l'Ipem estatal -i, per tant, la quantia de l'ingrés mínim per a una persona- ha pujat el 9%, 658 euros al mes. Atès el caràcter subsidiari de la renda garantida respecte de l'IMV, l'administració de la Generalitat s'estalvia una quantitat creixent de despesa pública que podria emprar-se en millorar la llei de la RGC i augmentar la seva taxa de cobertura i suficiència.

La Comissió ha impulsat aquests anys millores de la llei, com ara la reducció de sis a dos mesos del període de carència d'ingressos per sol·licitar la prestació. I ha fet aportacions a la proposició de modificació de la llei registrada primer pel grup parlamentari En Comú-Podem i, després de les eleccions del 2024, pel grup Comuns.

L'aprovació de la llei estatal de l'IMV també ha afegit dificultats en la tramitació de la prestació de la RGC en ser subsidiària de l'IMV. Les deficiències de coordinació entre les administracions estatal i de la Generalitat en la gestió d'ambdues prestacions va ocasionar un greu problema de pagaments indeguts que va afectar més de 9.500 famílies vulnerables, a les quals el Departament de Drets Socials va requerir per carta retornar aquestes quantitats. La Sindicatura de Greuges de Catalunya, la Comissió Promotora de la RGC i altres entitats van denunciar l'incompliment de la doctrina del Tribunal Europeu de Drets Humans recollida en la sentència Cakarevic, que estableix que la persona que rep una prestació per error de l'Administració no està obligada a retornar-la. Al final, Drets

Socials es va comprometre a registrar una norma per condonar aquests deutes. També van anunciar la millora de la coordinació entre prestacions, que seria efectiva en un 90% el setembre del 2025.

L'evolució de la implementació de la RGC és molt preocupant: segons les dades publicades per Drets Socials el desembre passat, hi havia 145.636 persones beneficiàries de la prestació de la RGC i del complement al col·lectiu no activable, 8.847 persones menys que el juliol del mateix any. La taxa de cobertura de la RGC sobre la població amb privació material severa a Catalunya, el 8,9% segons les últimes dades d'Idescat, ha descendit del 21,65% el juliol del 2024 al 20,41% al desembre.

És urgent iniciar la tramitació de la proposta de modificació de la llei de RGC registrada pels Comuns el 17 d'octubre del 2024, que també recull aportacions impor-

tants de la Comissió Promotora de la RGC: una prestació complementària d'infància, compatibilitat amb les rendes del treball sense limitar-la al temps parcial, reducció del període de residència a un any per accedir a la prestació, actualització anual de l'IRSC amb l'IPC (Índex de Preus de Consum) de Catalunya i recuperar-ne la plena revalorització durant el temps que va estar congelada, inclosió d'una prestació complementària sobre habitatge...

Apel·lem als grups parlamentaris que comparteixen l'objectiu d'augmentar la taxa de cobertura i de suficiència de la prestació de la RGC a col·laborar per millorar-la i no permetre que en el tràmit parlamentari s'empitjori la llei 14/2017 de 20 de juliol, mitjançant la seva derogació i modificació regressiva per sotstreure a la sobirania del Parlament la regulació per llei d'aspectes essencials del dret a la RGC.

La Comissió Promotora i les entitats socials, cíviques i sindicals que impulsem la ILP de la RGC farem tot el possible per millorar la llei i que les Administracions la implementin sense trampes ni restriccions. També seguirem assessorant les persones que sol·liciten la prestació cada dijous de 16 a 18 hores al local de la Favb al carrer d'Obradors 8-10.

La Comissió ha constatat la implementació restrictiva de la llei, amb denegacions injustes

Activistes de Nou Barris es manifesten contra els talls de llum el 2021. 9 BARRIS IMATGE

GELATERIA

Casa fundada l'any 1912
FABRICACIÓ PRÒPIA
I ARTESANA
OBERT TOT L'ANY
SUISSOS, ENTREPANS, ORXATES
TORRONS ARTESANS

Rambla Poblenou, 44-46
93 309 18 72 - Barcelona
www.eltioche.com
eltioche1912@hotmail.com

CARRER et necessita

Amb una petita aportació anual, ajudaràs a fer viable la revista.

Escriu-nos a: carrer@favb.cat

Amb els barris des del 1991

Renda Garantida Ciutadana

**Qui té dret
a cobrar-la?
Vine i informa't**

**Carrer d'Obradors 10
Tots els dijous de 16 a 18 h
asesoriargc@gmail.com**

Jordi Foix i Joan Maria Soler

Comissió contra l'Amiant de la Favb

Gaza, Ucraïna i el País Valencià: guerres, catàstrofes naturals i els perills de l'amiant

Hi ha un enemic invisible que no discrimina, que mata lentament, que ens el podem trobar en la nostra vida quotidiana i que multiplica de manera exponencial la seva capacitat mortal amb el pas dels anys: l'amiant. En sentim a parlar de forma regular en els mitjans de comunicació, però quan es tracta de guerres i catàstrofes mediambientals, queda en un segon pla, per darrere del drama de les víctimes mortals immediates de la tragèdia, un drama que evita que pensem en les futures. Un bon exemple el trobem en les guerres a Palestina o Ucraïna.

El llegat dels bombardejos rutinaris de l'Estat d'Israel sobre la Franja de Gaza i els camps de refugiats, amb milers de víctimes civils, durarà molts anys. Però a aquest fet cal afegir la destrucció massiva d'edificis que ha generat tones i tones de runes contaminades amb amiant, un material que s'utilitzava de forma habitual en la construcció d'habitatges a Gaza. Els núvols de pols de les explosions han escampat el verí tòxic de les fibres d'asbest arreu del territori, contaminant-lo per a dècades, multiplicant els riscos per a la salut de les persones -sobretot els infants- passades les explosions inicials. A les més de 40.000 víctimes civils innocents causades per l'exèrcit d'Israel, caldrà sumar les provocades pels mesoteliomes i d'altres càncers generats per les fibres d'asbest escampades per l'aire per les explosions.

Tal com diu l'Organització Mundial de la Salut, l'amiant és un cancerígen greu que pot desenvolupar altres afeccions

pulmonars cròniques. I, segons el Programa de les Nacions Unides pel Medi Ambient, més de 800.000 tones de runes producte dels bombardejos a Gaza poden estar contaminades amb amiant. És per això que podem parlar d'una sentència de mort afegida a mitjà i llarg termini.

Un exemple de les conseqüències mortals de la pols que aixequen les explosions en alguns edificis és l'atemptat a les Torres Bessones del 2011, on van morir de forma directa 2.974 persones, una xifra que, a hores d'ara i segons el Programa de Salut del World Trade Center, s'eleva a 4.343 víctimes, en gran part per malalties relacionades amb la inhalació de la pols d'amiant provinent de l'estructura dels dos gratacels. Segons l'expert en amiant Roger Willey, que ha estudiat aquest fet, a Gaza passarà el mateix.

Ucraïna és una altra realitat dramàtica que tenim molt a prop. La guerra està causant estralls, sobretot a les zones urbanes, a causa dels bombardejos de l'exèrcit rus, que està provocant un desastre mediambiental i humà sense precedents. I el mateix podem dir de l'efecte dels bombardejos ucraïnesos sobre les poblacions de la frontera. En l'època soviètica, Ucraïna va

A Gaza, més de 800.000 tones de runes dels bombardejos poden estar contaminades amb amiant

EDUARD SALES

ser un gran productor d'amiant i un consumidor important d'amiant rus, utilitzat per a la construcció d'habitatges i obres urbanes. El 70% dels edificis ucraïnesos tenen teulades revestides d'amiant i els bombardejos produeixen tones de runes que escampen les seves fibres microscòpiques per l'atmosfera, deixant zones contaminades que dificultaran molt la recuperació del medi ambient.

Però no són només les guerres les que ens aboquen a veure -i viure- desastres on cal tenir present la contaminació mediambiental producte de l'amiant. La DANA al País Valencià és un exemple dramàtic dels desastres naturals que s'estan donant cada cop més sovint fruit de la crisi climàtica on els ecosistemes es veuen cada cop més greument afectats, i on cal incloure l'amiant com a verí ambiental afegit.

Sospitem que les normatives de seguretat i protecció necessàries per a la retirada de runes on hi ha restes d'amiant no s'apliquen. La manca de consciència de la perillositat de manipular-lo queda em-

mascarada per les prioritats immediates. Tanmateix, són mesures de protecció imprescindibles que cal exigir que es compleixin. Els especialistes indiquen la importància de tenir uns protocols molt rigorosos per a la retirada d'amiant i es coneix la gran magnitud de la tragèdia, malgrat que la llarga latència abans d'aparèixer el càncer -demostrada per la comunitat sanitària- dificulta generar consciència dels seus efectes mortals.

Les conseqüències de no tenir en compte la presència d'amiant en les ciutats i pobles poden ser devastadores a mitjà termini per a la salut pública, encara més en situacions de crisi, si no s'apliquen les mesures necessàries. Esperem que aquí, a Catalunya, s'aprovi de pressa la Llei per a l'Erradicació de l'Amiant que ha entrat al Parlament i que obligui a la retirada, de manera segura, de tot l'amiant del país abans del 2032, en seguiment de les directrius europees. Hem de posar les bases per allunyar-nos d'escenaris dantescos com els que hem descrit.

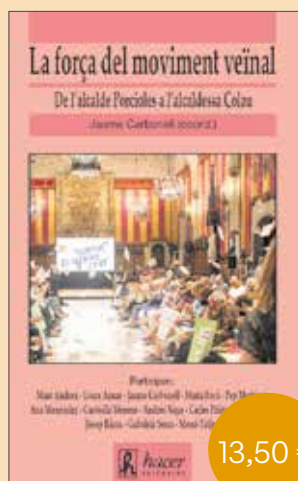
Regala llibres HACER

Troba'ls a la llibreria més propera, a les distribuïdores Alebrije, Midac, Distrifer, Azeta i Cimadevilla, i a les plataformes Dilve, Cairn, Todostuslibros.com i Amazon

Si per **Sant Jordi** portes **aquest anunci** a la nostra parada o als nostres locals, **et farem un 10 % de descompte**

Editorial Hacer
Carrer Paloma, 21-23
08001 Barcelona
93 317 16 14
www.fundacioapipacam.org

13,50 €

Orígens, evolució i lluites del moviment veïnal

30 €

La mort de Floyd i les protestes del Black Lives Matter

24,50 €

Personalitats al servei del progrés social

DOSSIER

BARCELONA, DE NIT

L'Ajuntament i el Consorci Turisme de Barcelona han convertit la nit en un atractiu turístic més. Mentrestant, nombrosos barris denuncien la manca d'oferta d'oci nocturn de proximitat, així com la criminalització de les festes autoorganitzades i els botellots

Un model d'oci nocturn que exclou els barris

Barcelona consolida la nit com un negoci privat destinat gairebé en exclusiva als visitants i focalitzat en els barris més cèntrics. Entitats i experts clamen per una oferta nocturna solidària, inclusiva i descentralitzada

Dues joves al passeig del Born. MARC JAVIERRE

GEMMA AGUILERA

Una nit de concert? Sortir a sopar? Ballar fins a la matinada? Prendre una copa amb els amics? Descobrir un edifici emblemàtic? Gaudir de les activitats que programen els hotels? Cocoleries, restaurants, discoteques, locals de música en directe i molt més us esperen per conquerir la nit barcelonina. Al front litoral, un univers de bars, restaurants, discos i, fins i tot, un casino. I una altra manera de descobrir la vida nocturna de Barcelona és barri a barri, amb una oferta diferenciada i particular.

Aquesta és la Barcelona de nit que ven, per als turistes, el Consorci Turisme de Barcelona, amb participació de l'Ajuntament de Barcelona. Una oda al negoci privat i el consum d'alcohol; el paradís de l'oci nocturn que ha acabat exclouent el jovent barceloní -tant pels preus com pel tipus d'oci i la falta d'opcions en barris perifèrics- i generant un xoc frontal entre el dret a l'oci i el dret dels veïns i veïnes al descans. Un mal negoci per als 390.000 joves d'entre 18 i 35 anys que viuen a Barcelona, que a més, quan s'autoorganitzen -amb festes al carrer i botellots-, corren el risc de ser reprimits.

Les institucions barcelonines han acabat convertint la nit en un atractiu turístic més. A hores d'ara, de fet, l'Ajuntament reconeix que l'oferta d'oci nocturn per als joves de la ciutat "és insuficient", en paraules de la nova comissionada de Nit, Carmen Zapata, que també manté que "l'oci privat i l'oci públic són compatibles". Ara bé, és significatiu que la comissionada depengui de l'àrea de Seguretat i no de Cultura.

Acord inèdit

Al marge de les institucions, ja es mouen fils per reconduir un model que de totes totes no satisfà ni els barcelonins i barcelonines ni les empreses d'oci nocturn. De fet, la Federació d'Associacions Veïnals de Barcelona (Favb), la Federació Catalana de Locals d'Oci Nocturn, l'Associació de Sales de Concerts de Catalunya (Asacc) i el Gremi d'Empresaris de Discoteques de Barcelona i Província va signar al juliol del 2024 un acord de col·laboració per trobar solucions que tornin a fer compatible l'oci nocturn amb el dret al descans, i reclamen la implicació de les Administracions.

Les entitats del sector constaten que falten locals "d'oci legal" -és a dir, discoteques- per absorbir la demanda dels joves de Barcelona i l'àrea metropolitana, i reclamen poder obrir nous locals en barris orfes d'aquesta oferta perquè no hi arriben els turistes. Coincideixen que cal apostar

per “una ciutat amb una oferta d’oci atractiva i solidària amb la vida veïnal”.

La Favb, per la seva banda, es va comprometre a actuar com a mediadora en els conflictes entre veïns i veïnes i locals d’oci, i analitzar diferents propostes urbanístiques que puguin aportar solucions a les problemàtiques existents, així com recollir les preocupacions i queixes del veïnat relacionades amb els locals recreatius musicals i transmetre-les a les associacions empresarials del sector. El compromís d’aquestes també passa per treballar amb els empresaris per cercar solucions immediates en casos d’afectació greu per a la salut del veïnat, així com mantenir una comunicació oberta i transparent amb la Federació. Tots quatre signants de l’acord, a més, sol·liciten a les Administracions que permetin l’estudi de plans urbanístics i d’usos que promoguin l’activitat empresarial en el sector de l’oci nocturn garantint el descans veïnal.

Un oci més saludable

La vicepresidenta segona de la Favb, Ana Menéndez, certifica que aquest acord “és un primer pas” per “desbloquejar conflictes lligats a la concentració de locals en determinats barris de la ciutat i a un turisme desbocat”, i alerta que Barcelona “no pot expulsar el seu jovent ni tampoc les seves necessitats d’oci”. En aquest sentit, la Favb aposta per “desconcentrar l’oferta, explorar noves ubicacions i revisar normatives, tot plegat, per arribar a formes d’oci més saludables”.

Com? L’esport de base és una “opció clara”, manté Menéndez, així com “la potenciació de l’educació en les arts, amb un paper clau de la xarxa d’equipaments culturals i educatius obrint-se a usos i horaris que permetin un aprofitament més racional i sostenible de tots aquests recursos en funcionament”. La Favb recorda que ja hi ha experiències en al-

Flamenc i brases

A dalt, un grup de gent a punt d’accedir al Palau Dalmases -un edifici ubicat al carrer de Montcada, construït al segle XVII i reconvertit en ‘tablao’-, uns minuts abans de començar un espectacle nocturn de flamenc. A la dreta, una noia passa per davant d’un restaurant amb el foc com a reclam.

MARC JAVIERRE

Codina assenyala la falta d’inclusió en aquest model d’oci nocturn a Barcelona: “L’oferta d’oci hauria de contemplar diferents sensibilitats i no només les que són moda. L’oci és un espai d’integració social, que pot arribar a trencar o modificar estereotips i prejudicis. La ciutat de festa i copes és inclusiva? No, està clar que no hi pot participar tothom”, insisteix la professora. Codina, de fet, afegeix una tercera pota molt rellevant, al seu entendre, per construir un model d’oci del tot democràtic: l’autogestió. “L’oci, si el considerem com un espai de temps, és un espai ideal per practicar l’autogestió del temps i l’autogestió d’un mateix. En front d’àmbits de la quotidianitat més reglats -com ara l’escola, la universitat o el treball-, és l’espai amb més llibertat. Però una ciutat centrada en la festa i les copes és restrictiva i impedeix aquesta autogestió”, conclou.

OBJECTIU, UNA NIT MÉS DIVERSA

La comissionada de Nit, Carmen Zapata, va ser nomenada fa tot just cent dies amb l’encàrrec de conèixer de primera mà les inquietuds i queixes ciutadanes sobre el soroll a cada districte. A ella li toca obrir la carpeta de la diversificació de l’oferta cultural i d’oci nocturn a la ciutat, però també buscar noves fórmules per a l’abordatge de la mediació i la regulació de l’economia nocturna i el reforç de polítiques de convivència nocturna “amb accions adreçades a tota la ciutadania i sobretot a col·lectius específics, com ara joves, dones, LGTBI o gent gran”. La comissionada -que havia de ser alcaldessa de Nit- ha escoltat col·lectius i entitats -entre els quals la Favb- i representants dels districtes per fer una primera diagnosi, i en les pròximes setmanes en presentarà les conclusions. “La governança nocturna a Barcelona busca crear un model de ciutat on la vida nocturna sigui un motor de creativitat, cultura, economia i inclusió, respectant la diversitat de gènere, sexual i cultural, i assegurant que tots els col·lectius puguin gaudir d’espais segurs i respectuosos”, ha dit Zapata.

Carmen Zapata, nova comissionada de Nit, reconeix que l’oferta d’oci nocturn per als joves de la ciutat “és insuficient”

“No tothom es pot pagar aquest oci nocturn i no tot el jovent vol copes i discoteques”, apunta la psicòloga social Núria Codina

guns barris, com la dels Patis Oberts a les escoles, que s’ha demostrat que incrementen els vincles comunitaris: “No seria tan difícil pujar-les d’escala i incloure instituts i universitats a les nits”.

L’Ajuntament -a través de la comissionada de Nit- es limita a dir que explorarà “quines possibilitats tenen les activitats nocturnes culturals, esportives i lúdiques”. Però mentre les paraules no donen pas a les alternatives, l’oci nocturn a la ciutat es consolida com un negoci privat rodó basat en l’oferiment de privilegis per a turistes i l’exclusió *de facto* del jovent als barris. “L’oci nocturn a Barcelona comença a ser discriminatori: no tothom pot accedir-hi econòmicament i no tots els joves estan interessats en discoteques i copes”, alerta Núria Codina, catedràtica de Psicologia Social i de l’Oci de la Universitat de Barcelona. L’experta assegura que el model de “festa i copes” va contra la diversitat, i per tant, “la ciutat practica l’exclusió social de qui vol fer activitats alternatives i no troba la possibilitat de fer-les”.

Més participació del jovent

I encara una veu més que denuncia el model d’oci elitista que exclou el jovent barceloní. Des del Consell de la Joventut de Barcelona insisteixen en les festes populars i en les autogestionades com a possible alternativa: “Necessitem una major permeabilitat de la programació cultural de les festes majors que permeti la participació directa del moviment associatiu juvenil, i també més suport institucional a les entitats que organitzen esdeveniments de format mitjà”.

Mentre les Administracions segueixen pensant en la nit com una campanya més de màrqueting de la *marca Barcelona*, els joves lluiten als barris per gaudir del seu dret a l’oci, i el teixit associatiu i veïnal busca fórmules -per primer cop, amb la col·laboració de les empreses privades de la nit- per fer compatible l’oci nocturn amb el dret del veïnat al descans, i lluitar alhora per un model alternatiu, inclusiu i divers a tota la ciutat, que vagi més enllà del consum d’alcohol en bars i discos.

DOSSIER. BARCELONA, DE NIT

'Requiem' per les Rambles

A la façana de l'Hotel Oriente Atiram, bé cultural, l'oferta: "Salón de té-banquetes-bodas-fiestas". Avui, a sota, una altra alerta: "Sushi-tapas-cocktails". Éssers invisibles rebusquen a les escombraries. Al Gran Teatre del Liceu, el judici diví

JESÚS MARTÍNEZ

Yunho, Seonghwa, Sant, Yeosang, Hongjoong, Wooyoung, Jongho i Mingi, allotjats a l'Hotel Catalonia Plaza, hauran visitat les Rambles en algun moment, segurament d'incògnit i per separat. Els integrants de la banda de kpop Ateez van actuar el 7 de febrer al Palau Sant Jordi. Adolescents amb l'autorització dels seus pares o del seu tutor legal van abarrotar un recinte que corejava els seus grans èxits i els seus últims senzills, com ara *Not okay*, en el marc de la gira *Towards the light: will to power*.

Acabat el concert, prop de les onze de la nit, els fans no es van dirigir a les Rambles, per posar-li la cirereta al pastís i continuar una gresca lúdica i molt sana. Ans al contrari, es van amuntegar a la parada d'autobús provisional de la plaça d'Espanya, en espera del batibull de busos grocs i verds de la sèrie L i E.

On són els 'teenagers'?

Les Rambles del 2025 no s'entenen sense comprendre les necessitats i els gustos dels *teenagers* de l'àrea metropolitana i la xarxa de transport urbà. En definitiva, no es poden visualitzar les Rambles nocturnes postcovid sense analitzar l'emergència habitacional a Barcelona i rodalies.

Grosso modo, la joventut autòctona de Barcelona viu fora de Barcelona ciutat. En localitats limítrofes construïdes pels fills de la migració: Sant Just Desvern, Sant Boi de Llobregat i Viladecans, per exemple. Del milió sis-cents mil persones que resideixen a Barcelona, una quarta part té menys de trenta anys, encara que a l'estadística municipal s'hi inclouen els no empadronats, Erasmus i nòmades digitals, entre d'altres.

Un piset de dos banys i dues habitacions al Raval costa avui 475.000 euros -*Fotocasa.es*, consulta d'ara mateix-. Segons el Baròmetre de Barcelona, el 53,9% dels joves d'entre 25 i 34 anys no creu en el futur de la ciutat.

No s'entén la nit a les Rambles si no s'assumeix que els preus desorbitats expulsen el veïnat. A la icònica via resideixen uns sis-cents veïns, segons un estudi de l'agència de desenvolupament urbà Barcelona Regional. Així que, en bona part, la nit a les Rambles ja ha perdut el seu esperit transgressor, sublim, irreverent, portuari, delirant, exiliat i canalla. Lluny, llunyíssim, queden les imatges dels fotògrafs Joan Colom i Xavier Miserachs i les ocurrencies dels artistes Ocaña & company.

Descafeïnada, apagada, sense espurna, ni tan sols donaria per a una de les

Maletes i neons

Un grup de turistes acabats d'arribar a la ciutat arrosseguen les maletes sobre les sorolloses llambordes marines de la Rambla -en vies d'extinció, com els veïns i veïnes-. Al fons, els espera la llum d'un restaurant libanès, amb hummus i tapes per fer passar la gana. MARC JAVIERRE

En bona part, la nit a les Rambles ja ha perdut el seu esperit transgressor, sublim, irreverent, portuari, delirant, exiliat i canalla

Descafeïnada, apagada, sense espurna, ni tan sols donaria per a una de les grolleries escrites per Bukowski

grolleries escrites per Bukowski i Chinaschi, el seu *alter ego* ("Seu amb els teus dimonis i pren-te una copa").

Apunts per a una nit a les Rambles. *Take no prisoners*: a les tanques, enganxades als plàtans apuntalats amb taulers d'altres arbres decapitats, les minixcavadores Pons de Vall i els dibuixos del pretès bulevard: "Més Rambla que mai connectada amb els barris i el mar" / l'oferta d'oci, inexistent; la restauració copa els baixos; els comerços històrics van tancar: el Musical Emporium ja no llegeix partitures clàssiques de piano. Mozart ha estat arraconat pels bitllets d'euro. En lloc de Musical Emporium, una oficina de canvi ("*change*") / éssers invisibles llancen a l'aire helicòpters voladors de joguina, "*dame dos euros o tres euros o cuatro euros*" / sota les banderoles de BCNegra, tòtems publicitaris enganxats a pivots amb la marca de cosmètics Huda Beauty, fundada per la *influencer* de Dubai Huda Kattan ("*Nueva colección lila eléctrico*") / de la porta de servei del Rivoli Rambla surt l'operari invisible amb tovalloles brutes tancades en gàbies de bugaderia / el repartidor invisible del camió del supermercat Carrefour descarrega els palets amb les conserves que demà reposaran als prestatges / la patrulla dels Mossos encén la sirena blava; només un carril obert, pujada, costat Llobregat, on els comerços dipositen les escombraries; éssers invisibles rebus-

quen a les escombraries / un *sensesostre* que engreixa les xifres dels qui no dormen en albergs demana amb la boca tancada i amb un got de plàstic del McDonald's (McRoyal Deluxe) / els patins i els patinets i els *riders* invisibles de Glovo disparen a esquerra i dreta, atents a les pantalles tàctils / a la façana de l'Hotel Oriente Atiram, bé cultural, l'oferta: "Salón de té-banquetes-bodas-fiestas". Avui, a sota, una altra alerta: "Sushi-tapas-cocktails" / venedors ambulants invisibles ensenyen llaunes de cervesa / locals del tipus Tapas Bravas (75) i Pasta Market (77) / guiris de mil procedències es fan *selfies*; alguns, acoblen un flaix RGB i fan directes a TikTok. Bona part dels turistes pernocten a la vintena d'hotels de les Rambles; la resta de persones no passegen, hi són de pas / "*One beer, small beer*", t'assalta la comercial / rotllanes de fumadors cervesers a la porta de The Old Irish Pub; alguns es fiquen al club d'*estriptease* Dollhouse / comiat de soltera de parla anglesa / xalats criden o canten / "*¿Quieres tomarte algo? ¿Hablas español?*", un altre comercial / dialoguen junts els imants Tortuga Barcelona i Elefant Barcelona / *sweet gaufres* a l'Amapola Bakery & Coffee / rang de preus en restaurants: dels 27 als 54 euros -fideuà a la marinera, arròs senyoret, *nachos* amb formatge-

Rambla Walking Tour. Els éssers invisibles són éssers precaris. Al Gran Teatre del Liceu, el judici diví: *Requiem*.

La festa en clau jove, divertir-se tot i les limitacions econòmiques

Marina, Paral·lel, Eixample, Upper Diagonal i Port Olímpic són les zones de 'marxa' més populars entre el jovent barceloní en l'actualitat, però anar-hi de festa pot suposar una despesa important. L'autogestió sovint és l'única alternativa en els barris amb una oferta d'oci nocturn limitada o inexistent

Marina sobreviu al pas del temps

Diversos grups de joves a la porta de la discoteca Wolf Barcelona, abans Sr. Lobo, al carrer dels Almogàvers. La zona de Marina, al Poblenou, fa dècades que està entre les més concorregudes pel jovent barceloní els caps de setmana. RRENOMFOTO

ERIC MONER

És dissabte al vespre. Ets un jove de 21 anys i, després de passar tota la setmana entre les aules de la universitat i una feina a mitja jornada, et prepares per a una nit de diversió. Reprodueixes música en el teu telèfon mentre t'arregles a casa i reps un missatge dels amics: "On sortim?".

Barcelona compta amb una oferta potent d'establiments nocturns arreu del municipi, però hi ha punts calents on es concentren bars i discoteques. Els més populars per al jovent són Marina, Paral·lel, Eixample, Upper Diagonal i Port Olímpic. Totes són opcions atractives, però anar-hi de festa pot suposar una despesa important. Les entrades de les discos van dels deu euros fins als quaranta en dates assenyalades, i, segons l'espai, una copa pot costar 15 euros o més. No tot l'oci és assequible per a tothom, com no tots els joves tenen els mateixos recursos.

Canviar de barri per anar de 'farra'

Marina és un espai conegut pels seus establiments amb preus baixos i un ambient social informal. La seva popularitat és notable els caps de setmana, quan bars

i discoteques s'omplen de gom a gom. Per al Xavi, un veí de la Verneda de 24 anys, és la seva zona preferida per sortir amb els amics. Pels preus i per l'absència d'un codi de vestimenta determinat. Al bar, comparteixen beguda i es reparteixen les despeses: cadascú aporta d'acord amb la seva capacitat econòmica.

Molts joves de la Verneda trien el Poblenou perquè al barri no troben una oferta d'oci nocturn regulat del seu gust. A la zona, però, són usuals les raves il·legals, que han generat problemes de convivència amb el veïnat. En aquest escenari, una proposta interessant és l'oci alternatiu i autogestionat, present a les festes populars. El Xavi, que forma part de l'AV de la Verneda Alta, suggereix que l'Ajuntament podria insonoritzar les naus abandonades de la Pau i fer possible un oci que doni vida i cultura al barri:

El 'botellot' és una alternativa per a un segment del jovent marcat per la manca de recursos econòmics i la precarietat laboral

"L'oci nocturn no és només sortir de festa". Aquest oci alternatiu, més flexible, es caracteritza per oferir preus populars i estar adaptat a la realitat socioeconòmica del territori. "Volem un espai on la gent se senti còmoda i pugui ser ella mateixa, sense un estament que li dicti com actuar", agrega el Xavi, en resposta a la forta dependència de la regulació de l'Ajuntament que hi ha en l'actualitat per organitzar festes populars.

Oci autogestionat

Aquesta és també la visió de la Laura (24) i l'Ahmed (18), membres del Kasal Jove de Roquetes, a Nou Barris. Denuncien la manca d'oci nocturn adaptat al jovent, que fa que se'n vagin a altres llocs. "Volem un espai constructiu i gestionat per les joves del barri", declaren. Quan organitzen activitats nocturnes, tenen pactat amb el veïnat acabar els concerts abans de mitjanit. Però això no s'adapta a la realitat horària de la festa nocturna: "A aquella hora, ni pensem a sortir encara", reblen. El casal s'ha quedat petit per als seus projectes i des de fa anys reclamen construir-ne un de nou a l'Amfiteatre de Roquetes, lluny dels habitatges. D'aquesta manera, no molestarien ningú i les activitats es podrien allargar. Però negociar amb l'Administració "és difícil" i ple de "topalls".

D'altra banda, fora dels ambients d'oci regulat, el botellot és una opció molt popular. Segons el Termcat, es tracta d'"una trobada informal en un espai públic a l'aire lliure, generalment de joves i sovint de nit, per consumir begudes alcohòliques a baix preu i en abundància". Un fenomen amb un perfil demogràfic específic, protagonitzat per menors de 25 anys. Per a un segment de la població marcat per les limitacions econòmiques i la precarietat laboral, és una alternativa d'oci assequible i, per tant, atractiva.

Una alternativa que no deixa de ser polèmica, ja que sol implicar menors d'edat; és il·legal segons la normativa i sovint comporta problemes de convivència amb el veïnat pel soroll i la brutícia que genera. Però el botellot és un espai de reunió social més, que si bé va agafar volada durant les restriccions per la covid, sempre ha estat present. L'antropòleg Carles Freixa el descriu com a una "vàlvula d'escapament dels problemes de salut mental i emocional que molts adolescents pateixen i que el sistema de salut pública no ha estat capaç d'abordar amb seriositat".

Segons l'Informe Juventud España 2020, a partir dels 25 anys la participació en botellots cau de forma significativa, una dada que explicita l'arrel socioeconòmica del fenomen. El consum d'alcohol en els últims dotze mesos és semblant entre els grups de 15-24 anys (83,2%) i de 25-34 anys (70,1%). Per tant, tot i que la ingestió d'alcohol decau, el que canvia més és la manera com es fa: els menors de 25 anys tenen menys independència econòmica i no solen disposar d'un espai propi privat on beure amb els amics.

Botellots, "un fenomen establert"

El Síndic de Gregues va publicar el 2022 un informe sobre els botellots, on recomana assumir que és un fenomen establert a la societat i, a l'Administració, aplicar mesures perquè sigui una pràctica més segura: establint espais accessibles a la ciutat, facilitant l'accés ràpid dels serveis sanitaris, habilitant Punts Lila i lavabos públics...

Per concloure, hi ha un debat interessant. Beure al carrer a Barcelona en espais no autoritzats pot suposar una multa de fins a 100 euros. El Consistori va proposar el 2024 apujar-la a 600 euros si "es pertorba la tranquil·litat ciutadana", però això encara no s'ha aprovat. Prendre un cubata a la terrassa d'un bar no és punible; fer-ho fora sí. Als botellots hi ha actituds que amenacen la convivència ciutadana, però aquestes també es repliquen en els establiments regulats. "Es criminalitza un tipus d'oci que es poden permetre els joves amb una realitat econòmica més pobra i no s'assenyala l'altre perquè deixa benefici", expressa el Xavi. El problema, doncs, rau en el consum d'alcohol en la via pública i les seves conseqüències o en el fet que aquest no es comercialitza?

DOSSIER. BARCELONA, DE NIT

“He escollit treballar de nit perquè em permet aprofitar el dia”

Idoia Navarro, de Nou Barris, treballa al Metro de Barcelona des del 2017 conduint trens i atenent els passatgers

V. CANET

Tot va començar quan es va presentar a la convocatòria del 2017 per cobrir les places de gent fixa de vacances de la plantilla de Transports Metropolitans de Barcelona (TMB). “Aquell primer any sí que vaig estar treballant durant el dia, els tres mesos d'estiu, però el segon any, el 2018, ja vaig escollir treballar en el torn de nit i, des de llavors, mai m'he mogut d'aquest horari”, explica Idoia Navarro, de 30 anys i veïna de Nou Barris. Ella té dos perfils laborals a l'empresa i, per tant, la seva jornada es divideix en una combinació d'aquests dos perfils: per una banda, conduir trens metropolitans i, per l'altra, atendre qualsevol incidència que pugui tenir un passatger, a les estacions.

Temps per a la família... i per militar

En ser un servei que obre tots els dies, la seva jornada laboral possible va del dilluns al diumenge, i els dies lliures varien segons la setmana. “En el meu cas, treballar de nit és escollit i em dona la possibilitat de poder aprofitar tot el dia per fer altres coses i gaudir del meu temps lliure”, indica. A més, creu que la nit és molt més tranquil·la, ja que el volum de passatges baixa molt a aquelles hores, i, a ban-

da, la gent quan surt ho sol fer per oci: “La gent va menys estressada”, resumeix. Navarro viu l'horari nocturn com un benefici que li permet “dedicar temps a la família, els amics i els projectes, a militar al barri i a descansar en el temps d'oci”.

Solucionant problemes

Per a ella, la interacció amb les persones usuàries no ha estat mai cap problema: “Sempre intento treballar i atendre la gent amb una actitud oberta i disposada a donar un cop de mà amb el que necessitin”. Considera que en el seu lloc de treball cal saber entendre a qui atens, “per resoldre de la millor manera el problema que tingui o el que necessita aquella persona”. Indica, a més, que la immensa majoria de les persones usuàries responen bé: “És un espai súper quotidià”.

“En la meua experiència com a treballadora de metro, penso que tinc unes bo-

“Tinc unes bones condicions laborals fruit de la lluita, des de fa anys, a través dels sindicats i del comitè d'empresa”, recorda Navarro

La conductora Idoia Navarro, a la línia 3 del Metro de Barcelona. JOAN MOREJÓN

nes condicions laborals fruit de la lluita, des de fa molts anys, a través dels sindicats i del comitè d'empresa”, explica Navarro. I destaca tant el plus de nocturnitat que cobren tots aquells que treballen entre les 22.00 h i les 6.00 h, com el respecte de les hores entre torns, per evitar situacions d'esgotament. Tampoc hi ha hores

extra, si bé els treballadors i treballadores poden “acumular algun temps extra per problemes amb algun tren, algun retard o alguna incidència amb un passatger”, però no solen ser moltes. A la nit, a més, les hores de feina tampoc no es poden ampliar massa, “el metro tanca a la nit”, exceptuant els dissabtes.

“Ajudo la gent a oblidar preocupacions”

Lady Red Velvet és una artista drag local, nascuda a Brighton (Anglaterra) i que viu i treballa a Barcelona

Lady Red Velvet és una drag de 46 anys, nascuda a Brighton (Anglaterra), que porta set anys actuant a bars i teatres de Barcelona. Escriu i crea espectacles per a ella on col·labora més gent, en els quals barreja cant, ball i comèdia. Treballa tres o quatre nits per setmana i intenta que els xous no acabin més tard de la mitja nit, tot i que en ocasions la cosa s'allarga. L'entusiasme la seva feina. “Ho gaudeixo perquè és un moment en el qual la gent ve a entretenir-se i oblidar-se de les seves preocupacions. M'encanta portar la gent a una bombolla en el temps on gaudir de l'espectacle sense preocupar-se ni pensar en la feina”, explica l'artista.

Ella escull amb molta cura on treballa i amb quines persones ho fa. “En els llocs on treballa, em respecten i em cuiden, i això em fa feliç. És possible que, de tant en tant, em trobi algú que ha begut massa, però després de més de 24 anys d'experiència a l'ensenyament, sé com contro-

lar l'audiència”. Tanmateix, desenvolupa la seva feina de nit li pot suposar un trasbals en ocasions: “Pot significar que vegi menys el meu marit algunes nits”, tot i que sovint l'acompanya i s'encarrega de posar la música durant els seus espectacles. “I si actuo molt tard, pot significar que al dia següent hagi de fer migdiada, però poc més”, bromeja.

Amb el Poble-sec com a escenari

“Crec fermament -agrega- que el drag és una forma d'unir la gent, a partir de fer que tot tipus de persones es diverteixin en un espai acollidor i amigable”, un espai que, de nit, quan el seu públic no treballa, s'hi presta més. “Els involucro en els xous, però mai faig que ningú se senti pressionat o incòmode”, apunta. És més, se sent agraïda de veure com els assistents riuen, ploren si s'emocionen i es diverteixen. Lady Red Velvet se sent especialment orgullosa a les nits benèfiques en les quals actua des de fa set anys per

Lady Red Velvet, a Candy Darling. J. M.

a La Federica, un bar LGTBI del Poble-sec: “Treballem per generar un canvi positiu”. Enguany han arribat al xou de recaptació número 50, i han fet la donació al Casal dels Infants, com en el seu primer espectacle benèfic, per tancar aquesta etapa del projecte, en el qual han superat els 25.000 euros de recaptació total.

Com a drag, el que més li agrada de la feina és poder innovar i experimentar. “En els meus xous sempre hi ha una part que succeeix fora del bar o el teatre on actuo”. L'anomena “velvetine”: durant una cançó, l'audiència del local ha de seguir l'espectacle a través d'un live del seu Instagram, que comparteix amb una pantalla gran al local, mentre fa de les seves al carrer. “M'encanta ballar i actuar pels carrers del Poble-sec, sempre passo pel Molino! És molt divertit perquè mai se sap com respondrà la gent”, assenyala, i creu que és una forma d'apropar el drag al carrer, fora de la bombolla *queerfriendly* de La Federica. V. C.

“Tenim reducció de jornada per mitigar els efectes de la nit”

Francesc Cuevas viu a Sant Antoni de Vilamajor, però des del 2009 treballa de bomber a Barcelona, on fa un terç de la seva jornada en horari nocturn

Tots els bombers a Barcelona treballen en torns de 24 hores consecutives i això implica que desenvolupen una part de la seva jornada en horari nocturn, explica Francesc Cuevas, que porta 16 anys exercint aquesta professió. “El tant per cent de serveis diürns probablement és major que el de nocturns, però els de la nit solen ser més greus i requereixen més professionals”, afegeix. De nit hi ha menys gent activa i, per tant, hi ha menys avisos. “Si cau una part d’una façana, la gent no ens pot avisar perquè no ho veu”, exemplifica. Per aquest motiu, un bon grapat de serveis es redueixen de nit, des d’apagar incendis, fins a atendre problemes estructurals d’edificis, com ara fer apuntalaments, o el rescat i primera atenció de víctimes i les assistències tècniques.

“Els pitjors serveis de nit, però, acostumen a ser els incendis, perquè passen quan en els locals, els pàrquings o les botigues no hi ha ningú, i llavors te’ls trobes molt més avançats”, i això fa que siguin més difícils de controlar.

Quan es gira feina

En dies assenyalats, com ara Cap d’Any o Sant Joan, les tornes canvien i els serveis nocturns s’incrementen, perquè hi ha més gent al carrer, més activitat i més mobilitat. També més actes de vandalisme i accidents. I -un fet curiós- amb les visites a amics i familiars, més persones utilitzen ascensors de cases alienes, i això implica una possibilitat més gran de persones que s’hi queden atrapades.

Els bombers també assisteixen al Port de Barcelona, que està en marxa les 24 hores del dia: “Allà de nit no baixen ni l’activitat, ni les incidències”, apunta Cuevas. “Hi anem a fer accions preventives, com quan es descarrega un contenidor d’un producte químic: hi hem d’anar per garantir que tot estigui en bones condicions. I si hi ha un vessament d’un producte tòxic o un problema amb algun producte de combustible emmagatzemat, hi hem d’acudir també”, agrega. Són funcions que es mantenen actives també de nit.

Efectes sobre la salut

“Quan fas una guàrdia de 24 hores seguides, evidentment, l’endemà estàs bastant trinxat i no et pots comprometre a fer segons quines activitats. Porto 16 anys a la professió i et dic que a mesura que et vas fent més gran les guàrdies no tenen el mateix impacte”, reconeix Cuevas. Treballar de nit comporta una càrrega i té efectes sobre la salut. “Tenim alterat el ritme circadiari, el ritme natural de descans del teu cos, i com més temps fas de treball nocturn, més alterat estàs. Depèn de com hagi estat la guàrdia, et pot costar conciliar el son el dia següent, tot i que tenir diversos dies per descansar permet tornar a agafar el ritme habitual més fàcilment”, explica.

El bomber de Barcelona Francesc Cuevas. JOAN MOREJÓN

Per compensar la situació, a més del plus de nocturnitat, hi ha altres mesures: “Tenim reducció de jornada pel temps que treballem de nit a partir d’un coeficient reductor, per mitigar els efectes perjudicials que té en la nostra vida el treball nocturn”.

Treballar quan l’altre està de festa

“Quan interactuem amb la ciutadania és perquè anem a solucionar un problema o, directament, els estem salvant, per això la gent sempre queda molt agraïda”, destaca. Amb tot, des d’un punt de vista més personal, reconeix que hi ha contrast, “sobretot el cap de setmana, quan el bomber està treballant o a l’espera que el reclamin per fer algun servei, mentre molta gent està de festa”, afirma amb resignació.

Quan li preguntem sobre el que més l’ha impactat en la seva feina, Cuevas ho té clar: “Fem molts rescats de persones que fa dies que no responen, que han caigut i no es poden aixecar en un, dos o tres dies, i t’adones de la gran quantitat de gent que viu sola, sobretot, persones grans. És, de fet, un dels serveis que més es repeteix”. I creu que s’hauria de conscienciar la societat al respecte. **V. CANET**

“Els pitjors serveis de nit? Els incendis: passen quan els locals estan tancats i te’ls trobes més avançats”, explica Francesc Cuevas

“Tenim alterat el ritme natural de descans, i com més temps fas de treball nocturn, més alterat estàs”, diu el bomber

OPINIÓ

Luis Caldeiro

Periodista

Xurreries de carrer, un llegat sentimental

En tota nit de festa hi ha sempre un moment agredolç: l’alba. La sortida del sol marca la fi definitiva de la diversió i la transgressió, així com la tornada inevitable a l’ordre i les obligacions. Llavors l’exhaust -però feliç- noctàmbul sent a la seva pell la dolça, tèbia malenconia que dona saber que el millor ja ha acabat. I per reposar forces i combatre el fred de la matinada, arrossega el seu malmès cos, com un *walking dead*, fins a la xurreria més propera, on devorà un deliciós xurro banyat en xocolata ben calenta. Menjar xurros després d’haver-ho donat tot a la pista i beure sense límit forma ja part de l’imaginari sentimental de tot habitant de la nit. Un ritual que es repeteix any rere any i que a Barcelona té un dels seus majors temples a la Xurreria J. Argilés, situada al carrer Marina s/n -just davant del número 32 de l’avinguda Meridiana-, però que visualitzaran més fàcilment si els dic que és al costat mateix del pont de Marina.

Aquesta xurreria de carrer és la més antiga de Barcelona -funciona des del 1958- i constitueix tota una institució al barri i a la nit barcelonina. De fet, totes les masses procedents dels locals nocturns del Poblenou -amb el mític Razzmatazz al capdavant- han peregrinat alguna vegada a aquest establiment després d’una nit de marxa. “A mitjan anys noranta -recorda la Montse, la gerent- va haver-hi un *boom* de llocs d’oci nocturn i érem conscients de ser a prop d’una zona plena d’aquesta mena de locals. I tot i estar molt imbricats a la vida del barri, al veïnat del qual ja feia gairebé quaranta anys que donàvem servei en horari diürn, vam haver d’adaptar-nos als nous temps i obrir també de nit per atendre aquesta nova clientela”.

A la nostra pregunta de si aquest tipus de negocis es troba en decadència, la Montse respon: “Només puc parlar per nosaltres, però he de dir que ens va bé”. I desmenteix també els rumors que parlen d’entrebancs per part de l’Ajuntament a l’hora de renovar les llicències per ocupar la via pública. Ens en congratulem, perquè els barcelonins ja hem perdut massa coses: l’última, l’emblemàtica llibreria Sant Jordi, al carrer de Ferran, en procés de liquidació per tancament. Així que perdre les xurreries de carrer seria un cop letal. Senzillament, no ens reconixeríem en la nostra pròpia ciutat. I la nit ja no seria la nit. Així que... per molts anys.

FEM CIUTAT aposta per la propietat davant els hàndicaps del lloguer

Llogar o comprar? Si bé els darrers anys les administracions públiques han apostat per potenciar en exclusiva la primera opció, a la cooperativa d'habitatge assequible FEM CIUTAT consideren que aquesta decisió ha estat un error. Per què? "Perquè s'ha demostrat que, si només es fan polítiques destinades al lloguer, al final a la ciutat només hi haurà propietaris rics i llogaters pobres", destaquen.

El terme *lloguer assequible* amb què s'han bastit la major part dels últims projectes d'habitatge és, en realitat, "demagògia", emfatitzen. "Quan s'anuncien aquests tipus de lloguers, tothom pensa que estaran al voltant dels 300 o 400 euros, però no és pas així; quan l'Agència de l'Habitatge fixa el metre quadrat en poc més de deu euros ja ens n'anem a lloguers d'entre 700 i 900 euros". Una xifra, alerten, a la que cal sumar les despeses i les revisions anuals a l'alça.

Equilibri en les actuacions

Per aquesta raó, FEM CIUTAT reclama que es tornin a posar en marxa polítiques mixtes de lloguer i propietat. "Aquesta és l'única via que permetria al gruix de la població accedir a un habitatge digne", observen, i recorden que el gruix de la població són persones que ni tenen prou ingressos per accedir al mercat privat, ni entren en els barems per accedir als habitatges d'emergència. "Queden exclosos del sistema actual", denuncien. Per això, la cooperativa d'habitatge assequible assenyala la necessitat d'"equilibrar les actuacions". És a dir, que l'Administració impulsi tant el lloguer com les opcions de compra que permetin incrementar el parc públic.

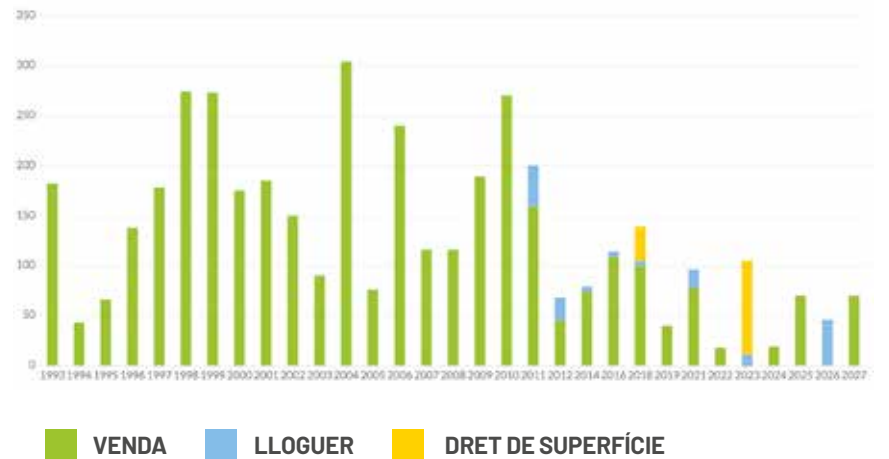
Quines opcions existeixen? Moltes i diverses, però una de les que millor funciona és l'adquisició de sòl públic mitjançant permuta, apunta la cooperativa d'habitatge. Aquesta fórmula permet a l'Administració la incorporació de pisos d'obra nova a canvi del valor del solar. Tot plegat, sense la necessitat d'invertir ni un euro. "D'aquesta manera, hi ha un benefici doble: per una banda, es construeix habitatge públic d'una manera molt àgil i econòmica i, per l'altra, se satisfà la demanda d'habitatge en propietat o en dret de superfície", detalla FEM CIUTAT.

HABITATGES LLIURATS I EN CURS DE FEM CIUTAT

ANY	VENDA	LLOG.	DRET	TOTAL
1993	182			182
1994	43			43
1995	66			66
1996	138			138
1997	178			178
1998	274			274
1999	273			273
2000	175			175
2001	185			185
2002	150			150
2003	90			90
2004	304			304
2005	76			76
2006	240			240
2007	116			116
2008	116			116
2009	189			189
2010	270			270
2011	159	41		200
2012	45	23		68
2014	74	5		79
2016	109	5		114
2018	100	5	34	139
2019	40			40
2021	78	18		96
2022	18			18
2023	0	11	94	105
2024	19			19
2025	70			70
2026		46		46
2027	70			70
(T)	3.847	154	128	4.129
(LL)	3.707	108	128	3.943
(C)	140	46	0	186

(T) Total (LL) Lliurats (C) En curs

HABITATGES LLIURATS I EN CURS DE FEM CIUTAT

Les promocions de la cooperativa d'habitatge assequible

FEM CIUTAT està desenvolupant 140 habitatges de protecció oficial en venda a Viladecans. Uns pisos que són un bon termòmetre per analitzar com una part important de la població busca establir la seva vida a través de la compra. La raó: tots els pisos es van adjudicar abans de començar les obres i un de cada tres d'aquests compradors són barcelonins que han decidit deixar la ciutat a canvi d'un projecte vital a llarg termini. Tanmateix, tots pagaran mensualment menys diners que si estiguessin de lloguer en un pis similar i, en paral·lel, les característiques de la promoció evitaran que ningú pugui especular amb els immobles: tots tenen qualificació d'habitatge protegit per sempre.

Més enllà de la promoció de Viladecans, la cooperativa també està desenvolupant 46 habitatges protegits amb dret de superfície a 99 anys de lloguer al número 26 del carrer de Binèfar de Barcelona. Per poder-se informar d'aquesta i de la resta de promocions

que FEM CIUTAT té en marxa, tothom pot consultar les bases a la seva pàgina web (femciutat.cat). Un espai virtual des d'on donar-se d'alta per rebre directament les darreres novetats o inscriure's en els sortejos que puguin sorgir.

Promoció de 70 habitatges a Viladecans, Sector Llevant Centre.

Uns joves Joan Manuel Serrat i Emilio Gutiérrez Caba passegen pel Drugstore a la pel·lícula 'Paraules d'amor', del 1968.

Aquelles nits terminals al passeig de Gràcia

El Drugstore, ubicat al número 71 del passeig de Gràcia, era el punt de trobada on la Barcelona 'pogre' i 'canalla' rematava la nit als anys setanta

Un cartell promocional del Drugstore.

ELOI LATORRE

Al número 71 del passeig de Gràcia hi ha avui una tenda de Boss. El nom de la marca -en un auster, alemany, blanc sobre negre- il·lumina els ramats de turistes que fan el recorregut entre la Pedrera i la Casa Batlló. Després de travessar el portal de la franquícia de moda i complements, ens rep un exèrcit de maniquins sense rostre entre murs i columnates grises esquitxades de camises, pantalons i jaquetes per a home *casual*, però elegant. Costa molt imaginar que enmig d'aquest espai anodí i clònic de tants locals comercials de la Barcelona marca, un dia hi va deambular ni més ni menys que Salvador Dalí. Però així va ser. El pintor empordanès s'hi va fer present un dia de juny del 1967. Amb la seva dona Gala, va ser un dels VIP més peculiars de la inauguració d'un local que marcaria per a bé o per a mal les nits de la ciutat durant dues dècades llargues, tot i que no era un pub, ni una *boîte*, ni un lloc per anar a ballar: parlem del Drugstore.

Però què era, exactament? A la justament oblidada pel·lícula d'Antoni Ribas *Paraules d'amor*, Joan Manuel Serrat

i Emilio Gutiérrez Caba protagonitzen una llarga seqüència a l'interior de l'establiment, que avui es pot recuperar per obra i gràcia de YouTube. La cinta es va estrenar el 1968. Per tant, l'estratègic moviment de càmera -tot un exercici de publicitat encoberta- ens permet fer-nos una idea bastant febaent d'aquell Drugstore originari. Bàsicament, era un bar cafeteria, on servien entrepans i *snacks*, amb una barra imponent, que cobria gairebé tot el recorregut entre el passeig i una segona entrada al passatge de Domingo.

L'acompanyaven un gran contenidor d'espais comercials: una llibreria, un quiosc, un estanc i punts on es podien comprar discos, roba, petits electrodomèstics o objectes de regal. Però amb una configuració oberta, sense separacions físiques entre uns i altres. Fins i tot hi havia una petita farmàcia, que d'alguna manera li donava nom, i que va ser clau en la característica que va marcar la identitat del Drugstore: la llicència d'activitat li permetia obrir totes les hores de tots els dies de la setmana. I amb aquest esfer és amb el que es va publicar: oferir la possibilitat de comprar a qualsevol antulladís moment del dia, en un temps en què no hi havia Amazon.

Amb tot, el fet que sempre estigués obert -que de fet sí que tancava, una hora, de sis a set del matí, per fer-hi ne-

Amb bar, cafeteria i espais comercials, la seva llicència de farmàcia li permetia obrir totes les hores de tots els dies de la setmana

Es va convertir en el lloc ideal per fer l'última copa, que mai era l'última, reunint la Barcelona burgesa i la fauna més 'working class' conscienciada

teja, durant els primers anys- va ser una altra de les claus de l'èxit de l'establiment, que es va convertir en el lloc ideal per fer l'última copa, que mai era l'última, quan la resta de locals nocturns tancaven. Inspirat en un local molt similar que acabava d'obrir a París, la posada en escena i la decoració pretesament pop i atrevida va convertir durant els primers anys el Drugstore en un apèndix natural per a la fauna que aterrava des del carrer Tuset i la zona d'influència de l'anomenada *gauche divine*, els fills i filles de les bones famílies burgeses.

Un punt de mestissatge

Toni Garriga, fotògraf jubilat i noctàmbul inconfés, va ser-ne un client habitual. Tant, que distingeix clarament tres etapes: "Hi ha uns primers anys molt elitistes, i després vam anar-hi aterrant la gent progré que no érem tan *pijos*. I cap al final de la dècada [dels anys setanta], l'ambient es va degradar molt i vam deixar d'anar-hi". Amb la seguretat de la prescripció dels delictes, recorda especialment la llibreria com un lloc ideal per endur-se llibres sense pagar, aprofitant el bullici de l'espai. En efecte, l'oferta d'autories i temàtiques llavors àvidament consumides per la progressia -com el feminisme o l'ecologia-, els discos importats de rock progressiu o la moda juvenil i atrevida que es venia i vestien els dependents -i sobretot les dependents-, el van convertir en un particular punt de mestissatge entre la Barcelona burgesa i la fauna més *working class* conscienciada.

Durant uns anys, fins al 1974, va conviure amb el Saló Rosa, que estava un carrer més avall -on més tard s'erigiria el Boulevard Rosa-, una cafeteria de formes solemnes que faria d'aquell tram del passeig un connector avui impensable entre els diversos extractes socials. El Drugstore va ser un èxit que va generar ofertes clòniques. Se'n van obrir un al carrer de Tuset -el Drugstore David-, el Drugstore Liceu a la Rambla i el Drag Blau a Lesseps.

Anys de decadència

Tots van tenir una vida efímera, però l'originari va viure una llarga agonia. Quan duia uns deu anys d'existència, va estar a punt de fer fallida i un grup de treballadors en van assumir la titularitat. Coincideix amb un canvi radical de model de negoci: els diversos punts comercials es relloquen a tercers i s'exploten per separat. L'espai perd bona part de la seva marca distintiva. Són els anys de l'heroïna i d'una crisi econòmica severa que també va traspasar les portes del 71 del passeig de Gràcia. A causa de la seva nocturnitat extrema, el Drugstore es va fer habitual de les pàgines de successos, per baralles, atracaments i alguna mort per sobredosi als lavabos. Es va guanyar dues fames: de supermercat de la droga on es podia aconseguir de tot i d'enclavament estratègic de la prostitució masculina.

Va acabar tancant en un any d'allò més simbòlic: el 1992. Segurament arrossegat per la pàtina d'or olímpic que va cobrir la ciutat, però el motiu concret també marca línies de la Barcelona -i el passeig de Gràcia- que s'estava forjant. L'impagament del lloguer va dur la propietat de la finca a reclamar judicialment l'extinció del contracte. La Barcelona *progre*, noctàmbula, bulliciosa, interclassista i *canalla* va ser, literalment, desnonada.

DOSSIER. BARCELONA, DE NIT

Una ciutat que ja no és nostra
Un fotograma de 'Barcelona, nit d'estiu', de Dani de la Orden.

Barcelona fosa en negre

El cinema ha reflectit la nit de la ciutat en nombroses pel·lícules. En repassem algunes, des de les que s'endinsen en la foscor nocturna del franquisme a les que tenen flaire d'anunci de cervesa

IGNASI FRANCH

Més d'un segle de cinema dóna per a moltes representacions filmiques de la Barcelona nocturna. L'elecció d'unes pel·lícules o unes altres pot servir per relatar històries diferents durant aquestes dècades i els seus contextos polítics i industrials que empenyien en diverses direccions. Durant la llarga nit de la dictadura, per exemple, predominava la negació -o la limitació- de la conflictivitat social. D'aquí que el cinema del franquisme tendís a cultivar la narrativa policial, amb els corresponents agents restauradors de l'estat de les coses, enlloc d'explorar les ambivalències del gènere negre.

Llums i tenebres

Algunes tensions socials es van fer més evidents, o van esdevenir una mica més visibles, quan el desenvolupisme econòmic del segon franquisme va propiciar algunes expressions culturals un xic més obertes. El drama fulletinesc *Tuset Street* (1968) va ser un curiós fracàs artístic que escenificava una crítica habitual a la *gauche divine*: que parasitava la vida nocturna i dels entreteniments dels ravaus. El protagonista del film és un jove arquitecte que empeny per convertir el carrer de Tuset en un símbol de modernitat -i en un bon negoci-, mentre sedueix una vedet de la sala El Molino per guanyar una cruel juguesca amorosa. La pel·lícula mostra una vida nocturna de transgressions controlades, neta i bastant artificiosa, tant als pubs de la zona alta com a les sales de festes dels barris pobres.

Més popular, i artificiosa d'una altra manera, era l'odissea en blanc i negre de *Noche de vino tinto* (1967). Allà no hi ha cap club decorat amb colorismes hereus del *pop art*. El rotundament independent realitzador José María Nunes (*Sexperiencias*) semblava seguir algunes petges del gran cinema modern europeu de Michelangelo Antonioni per seguir a dos naufrags del desamor, abatuts i melancòlics, en el seu recorregut per diverses bodegues de la ciutat.

Deu anys després de *Tuset Street*, l'home benestant que es comporta com un vampir a la cerca d'experiències tindrà una versió encara més sinistra: *Bilbao* (1978), la història d'un fotògraf que se gresta una ballarina que l'obsessiona. El cineasta Bigas Luna no mostrava una nit moderadament conflictiva, sinó abismal: una nit fosquíssima marcada per la perspectiva d'un home ple de malestar, fàstic i desitjos terribles. Les nits més o menys criminals del cinema quinquè, de *Perros callejeros* (1977) i altres films, potser resultaven menys tenebroses, però no deixaven de ser incòmodes. La seva habitual barreja de drama social i espectacle sensacionalista desprenia un aire trist d'exploació de la misèria.

Barcelona, posa't lucrativa

Ja en el nou segle, altres pel·lícules han copsat la nit de la Barcelona globalitzada amb aspecte de franquícia del capitalisme extractiu. La comèdia comercial *Una casa de locos* (2002), per exemple, tractava de diversos universitaris europeus que estudiaven, estimaven i anaven de *farra* per un Raval en procés de desplegament després de la mort i transformació del Barri Xino que mostrava el documental *En construcción*. L'obra ha

UN RESPIR DE LLIBERTAT

Cada persona aficionada al cinema tindrà les seves seqüències preferides de la representació de Barcelona en la pantalla gran, però una escena de *Los Tarantos* (1963), un atípic *Romeo i Julieta* musical i gitano dirigit per Francisco Rovira Beleta, és una candidata a aparèixer en qualsevol antologia. En ella, el ballarí Antonio Gades dansava per la Rambla despullada d'una matinada qualsevol entre els rajos d'aigua dels empleats de neteja de la via pública. El moment podia interpretar-se, d'una manera lliure, en clau simbòlica. També dins d'un drama shakesperà, també dins de la llarga nit franquista, es podien viure alguns moments de joia i d'alegria.

anat adquirint un cert valor documental amb els anys, com a retrat d'un moment històric en què els bars del casc antic estaven presos pels estudiants. Els responsables del film assumien una mirada similar a la que podien tenir els seus personatges de ficció: una mirada una mica idealitzada i principalment lúdica, marcada per una connexió molt superficial amb la realitat local.

Llenguatge publicitari

Pocs anys després, una altra comèdia, *Vicky Cristina Barcelona* (2008), va anar més enllà. El realitzador Woody Allen i el seu equip no reproduïen la mirada del turista, sinó que remetien al llenguatge publicitari, a la propaganda d'agència de viatges -o de consorci turístic-. Involuntàriament, semblava un símbol d'una nova època: la seva narració sobre els amors de dues joves estatunidenques desplaçava completament la població autòctona de la fotografia de la seva ciutat.

Obres posteriors, com *Barcelona, nit d'estiu*, han seguit camins similars. El cineasta Dani de la Orden (*Casa en flames*) va firmar una comèdia coral astuta, amable, atractiva, però que també desprèn un cert aspecte d'anunci -en aquest cas, de marca de cerveses. Es picava l'ullet a un cert malestar per la transformació de la ciutat, però en clau més nostàlgica que combativa. D'alguna manera, el pas de *Vicky Cristina Barcelona* a *Barcelona, nit d'estiu* es pot interpretar com una interiorització resignada de la venda de la ciutat: sabem que la ciutat ja no és nostra, però almenys ho filmem nosaltres mateixos i ens posem com a protagonistes de la ficció. Tot i que ara, a la vida, real, tinguem una certa sensació d'haver-hi esdevingut forasters.

La nit és nostra

“Escriu quan arribis” és el comentari recurrent entre les dones que han sortit de nit. Classes d'autodefensa feminista, marxes exploratòries i xarxes de punts lila són algunes de les iniciatives que busquen que la nit esdevingui insegura per als agressors i no per a elles

Una noia espera l'autobús en una marquesina després de sortir a la nit. JOAN LINUX

PAULA R. AINSA

Ha estat una nit més. Una nit més a la feina, en una festa amb els col·legues o en el pis d'una amiga. Toca tornar a casa i gairebé mai falta el comentari recurrent, les unes a les altres: “Escriu quan arribis”. Molts cops no s'escriu, perquè poques vegades passa tornant a casa: la majoria de les agressions que pateixen les dones són en l'entorn més proper o en locals i espais d'oci nocturn. Els agressors conviuen entre nosaltres amb més tranquil·litat de la que sembla. Però de vegades sí que passa. Per això, travessar la porta de casa quan tornes de nit és alliberador. Si tens casa -i no vius amb el teu agressor-

Una emoció ben coneguda

Si tens un destí segur on arribar, sovint ho fas amb les claus ben agafades entre els dits, després de modificar l'itinerari per evitar el bar masculinitzat de certa cantonada o a punt per arrencar a córrer si fa falta. Altres, trucant a una amiga per evitar que algun desconegut se t'apropriï amb un esprai pebre casolà a la mà: la

potinga l'auràs feta gràcies a una recepta que t'han fet arribar en un taller d'autodefensa feminista.

Mireia Muñoz Miquel, professora d'autodefensa feminista, fa 20 anys que fa tallers per a noies, dones i identitats dissidents de gènere. Ha treballat per a serveis públics de prevenció de les violències masclistes, centres cívics, instituts i grups autogestionats. Muñoz explica a *Carrer* que la por és una emoció molt comuna entre les participants i, per això, és clau no negar-la, sinó entendre com funciona i aprofitar-la per defensar-se.

A classe, a més d'eines físiques amb tècniques d'arts marcial i esports de contacte, Muñoz també treballa l'autopercepció de víctima. “Ens han ensenyat que una dona o identitat dissident sola de nit és vulnerable, i el discurs que hi ha al darrere les fa culpables del que els pugui passar, per exposar-se. Tot plegat, una trampa per continuar exercint el control sobre els nostres cossos, mantenint el discurs del terror sexual i, per tant, el privilegi dels homes cis en l'ocupació de l'espai públic”, rebla.

Luciana Pellegrino, d'Auge Feminista, fa anys que treballa amb la Favb organitzant marxes exploratòries per fer un di-

“El transport públic i el carrer de nit són espais molt vulnerabilitzadors”, reflexiona Mireia Muñoz, professora d'autodefensa

agnòstic de com perceben l'espai públic les dones. “L'experiència canvia segons el barri. Al Raval, per exemple, hi ha dones grans que no surten després de les vuit del vespre i les joves sempre van acompanyades, i això limita molt la seva llibertat i circulació”. Per canviar aquesta situació, les dones no demanen més presència policial, sinó més il·luminació i un manteniment dels carrers més acurat.

Espais que generen por

Les males experiències en tornar a casa, però, no només passen per la foscor dels carrers -que augmenten de forma significativa la percepció d'inseguretat-: també es donen en el transport públic. Moltes dones i persones LGTBIQ+ han patit intimidacions i s'han vist obligades a baixar del metro o l'autobús quan no els tocava. Tot i que no és molt conegut, les línies de NitBus disposen d'un servei de baixada a demanda: la usuària avisa el personal de conducció d'on necessita baixar i el bus s'atura al lloc més proper i segur.

Les dues professionals coincideixen en la necessitat d'impulsar un urbanisme feminista. “El transport públic i el carrer de nit són espais molt vulnerabilitzadors. En part, per com estan dissenyats i pensats, en benefici del capital i els poders hegemònics i no a favor de les persones que l'habiten, i en part perquè formen part de l'imaginari del terror sexual. Són espais que ens generen por, tant si és comú que en un lloc concret hi hagi agressions com si no ho és”, reflexiona Muñoz. A Auge Feminista consideren que la seguretat passa per aconseguir que hi hagi vitalitat als carrers, comerços oberts i espais segurs on gaudir de l'oci nocturn. També treballen a generar una xarxa d'autocura als barris, amb la creació de punts liles en els establiments, perquè ofereixin prevenció i assistència en cas de patir una situació de violència masclista.

Per una ciutat segura

La manifestació nocturna prèvia al 8 de març portava com a nom “La nit és nostra” i reivindicava que les dones i les identitats dissidents de gènere ocupin la nit sense por de ser agredides. La convocatòria d'enguany, tot i la pluja, va aplegar 2.000 persones i s'hi escoltava el càntic “la nit és nostra, cap agressió sense resposta”. Les dones i dissidents ja no s'esperaran més: han ocupat els carrers, han passat a l'acció i estan teixint complicitats perquè la Barcelona de nit comenci a ser insegura per als agressors i no per a elles.

Un grup de noies brinda en una terrassa de Nou Barris. J. L.

BARCELONES

La intrahistòria obrera del metro de Barcelona

El primer trajecte del metropolità -entre Lesseps i Plaça de Catalunya- va fer cent anys el passat 30 de desembre. Un viatge que no hauria estat possible sense l'esforç d'uns obrers que treballaven, a pic i pala, en condicions duríssimes

LUIS CALDEIRO

Aquesta és una història d'excavació, de lluita contra la terra dura: la que va portar a la construcció del Metro de Barcelona. D'aquella fita, d'aquella tasca ingent, de la qual es va complir un segle el passat 30 de desembre, potser només en recordarem els grans noms. L'enginyer Santiago Rubió i Tudurí, que va optar pel "sistema belga" per construir els túnels. O Esteve Terradas, enginyer industrial i de camins, matemàtic i divulgador científic, que va ser el promotor de la visita d'Albert Einstein a Barcelona el 1923. I també l'artífex de les primeres grans obres d'enginyeria del tren subterrani de la ciutat. Però darrere els experts, els seus plànols, càlculs matemàtics i estudis del terreny, hi van haver obrers que s'hi van deixar la pell excavant i van patir unes condicions laborals duríssimes, contra les quals es van unir i van lluitar. Molts d'ells emigrats des d'al-

tres indrets d'Espanya. La història mai no els mencionarà, perquè aquesta pertany als grans personatges, però recordem que a aquesta història diguem-ne *oficial*, acadèmica, el filòsof Miguel de Unamuno hi va contraposar el concepte d'*intrahistòria*, que definia com "la vida silenciosa dels milions d'homes sense història que a totes hores del dia i a tots els països del globus es lleven a una ordre del sol i van als seus camps a prosseguir la fosca i silenciosa tasca quotidiana".

Aquest article és un intent -modest- d'indagar en la intrahistòria del Metro de Barcelona, és a dir, la d'aquells éssers anònims que mai sortiran als llibres de text, però sense els quals les coses, senzillament, no són possibles.

Una època d'efervescència

Els inicis del segle XX van ser temps d'empenta, de desenvolupament. La neutralitat espanyola a la Primera Guerra Mundial va portar una època de creixement industrial, que va demanar molta mà d'obra, subministrada en primera ins-

tància pel camp català. Quan aquest ja no en va poder proporcionar més, els treballadors van començar a arribar des d'Aragó, València i Múrcia. Als anys vint, al desenvolupament de la indústria se li va afegir la construcció de grans infraestructures i obres públiques, com el Metro de Barcelona o l'Exposició Internacional de 1929. "Va ser un temps d'expansió per a la ciutat", declara Ferran Armengol, professor associat de Dret Internacional Públic a la Universitat de Barcelona. "Es van construir les Estacions de Sants i del Nord; es va obrir la Gran Via; es va soterrar el Ferrocarril de Sarrià al carrer de

Els obrers del Metro treballaven sota pressió i sense mesures de seguretat: en un dels accidents, van morir onze treballadors

Balmes i els barris de Sants i les Corts van experimentar un creixement considerable". Aquest context favorable va atreure la primera gran onada migratòria cap a Catalunya procedent del sud d'Espanya, concretament des de Múrcia. Molts d'aquests migrants murcians serien els qui construïren, en condicions deplorables, el que avui és el Metro de Barcelona.

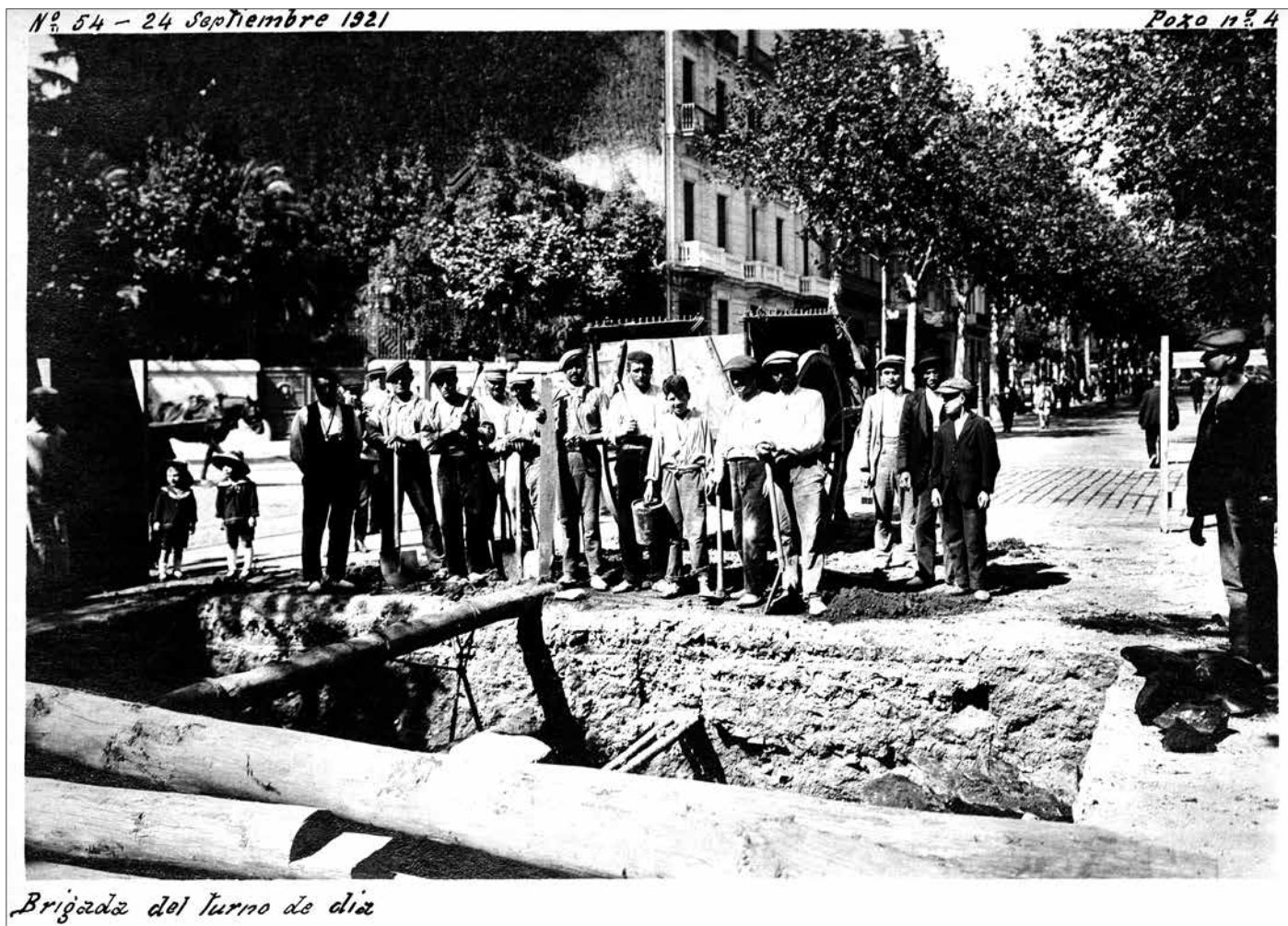
La gran vaga

De la construcció del Metro se'n van encarregar dues grans companyies: Gran Metropolitano de Barcelona, que va obrir el tram que anava de Lesseps a Plaça de Catalunya i La Rambla, és a dir, l'actual Línia 3 (verda); i Ferrocarril Metropolitano de Barcelona, que va realitzar el trajecte de Bordeta a Plaça de Catalunya, això és, la que avui és la Línia 1 (vermella). Les condicions de treball eren duríssimes: "El treball era a pic i pala", explicava Manuel Marina, guia oficial del Metro de Barcelona, al diari murcià *La Verdad*, en un article titulat "Los emigrantes murcianos que excavaron el metro de Barcelona". "Les condicions eren molt precàries, sense mesures de seguretat i amb molta pressa. Aquells treballadors eren com talps. Ni tan sols es van realitzar bones cates per comprovar l'estabilitat del terreny, la qual cosa va provocar continus desprendiments", agregava. En un dels accidents van morir onze obrers.

Armengol afegeix que "les queixes eren pels sous, però també per les condicions laborals: la feina s'organitzava en brigades, al capdavant de les quals hi havia un capatàs. Doncs bé, la gran vaga que van protagonitzar els obrers del Metro va començar el gener de 1923, amb una discussió amb un d'aquells despòtics capatassos. Al subsòl de Barcelona hi ha molta aigua, i els treballadors del pou número 4 de l'actual línia verda van denunciar que hi havia fuites. Llavors van reclamar botes per no treballar mullant-se i un plus al·legant que els miners que treballaven amb aigua cobraven més que els que no patien aquesta mena de penalitats".

Obres aturades sis mesos

El moviment sindical estava molt arrelat aleshores, i la vaga va aconseguir parilitzar les obres ni més ni menys que sis mesos. La companyia contractista ho va intentar tot, fins i tot contractar esquirols, però finalment els obrers van assolir els seus objectius. Un èxit que va tenir conseqüències, algunes d'insospitades: l'empresa Gran Metropolitano de Barcelona va pagar els sous als treballadors i va acomiadar el contractista, de nom Hormaeche y Beraza, per haver-se mostrat incapaç de gestionar el conflicte. Aquest va quedar molt afectat per l'aturada -que el seu biògraf va arribar a qualificar de "salvatge"-, però cinc anys després es va convertir en un defensor dels drets dels treballadors. Sens dubte, aquella vaga li va remoure la consciència.

Membres d'una brigada del torn de dia de les obres del Metro de Barcelona, el 1921. ARXIU FERRAN ARMENGOL

LLIÇÓ AMARGA DE MISÈRIA I XENOFÒBIA

El professor Ferran Armengol sosté que entre els treballadors del Metro de Barcelona n'hi havia de totes les procedències, incloent-hi catalans. Tanmateix, i malgrat la manca de xifres fiables de quants murcians van estar empleats en les obres, tot apunta que aquest va ser un dels col·lectius més nombrosos: "Molts dels operaris procedien d'Almeria i Múrcia", afirma Manuel Marina -la feina del qual com a guia del Metro consisteix en explicar-ne la història a les visites-. De fet, el barri de Collblanc-La Torrassa, a l'Hospitalet de Llobregat, va ser conegut com la *Murcia chica*. Tant és així, que, segons una investigació de l'historiador Joaquín Ruiz i la demògrafa Cristina López, gairebé un de cada quatre residents d'aquesta barriada obrera -amb un cens de quasi 22.000 persones el 1930- procedia d'aquella regió.

Les seves condicions de vida i la seva acollida no van ser gaire fàcils. Ana Ibars, que resideix a l'Hospitalet i és néta de José, murcià arribat als anys vint per treballar al Metro, recorda que els seus avantpassats van haver de suportar l'amuntegament i l'infrahabitatge: "El problema dels pisos patera que veiem avui ja ho van patir ells", declarava a *La Verdad*. I Guillem Moreno, resident a un poble de Barcelona, el besavi del qual, Gaspar Martínez, també va haver d'emigrar, assenyala: "No era un treball ben pagat i vivien en la misèria. Alguns mesos no tenien ni per fer front al lloguer".

A la penúria econòmica s'hi va afegir un fenomen que avui, malauradament, no ens resulta estrany: la xenofòbia. "Als anys vint i trenta, en certs àmbits la paraula *murcià* era un insult", assegura l'historiador Manuel Domínguez, del Centre d'Estudis de l'Hospitalet: "Se'ls acusava d'esquirols, que rebentaven el moviment obrer, que treballaven per quatre duros". I l'historiador Chris Ealham, de la Universitat de Lancaster i autor de l'assaig *La lucha por Barcelona* (Alianza, 2005), on estudia la convulsa història de la ciutat comtal dels anys vint i trenta, afirma que, "en buscar culpables del fracàs social, ERC els va trobar en els emigrants, especialment murcians". I relata com, a la frontera de Barcelona amb el barri de Collblanc de l'Hospitalet -de població predominantment immigrant-, s'hi va col·locar un cartell que deia: "Catalunya termina aquí! Aquí comença Múrcia!". Aquesta població immigrada, assegura, va ser "vilipendiada per les autoritats, sectors nacionalistes i les associacions patronals al llarg de tota la República".

Una amarga lliçó que, en temps d'ultradretanismes de tot signe -tant espanyolistes com catalanistes-, cal recordar per tal que no es torni a repetir.

Història

Memòries viscudes dels cinemes de joventut

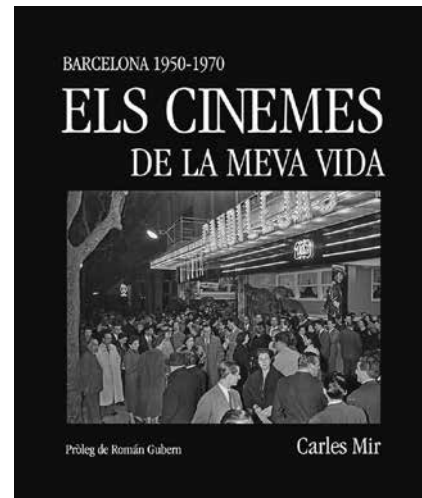
ELS CINEMES DE LA MEVA VIDA

Carles Mir
Comanegra, 2023
208 pàgines, 24€

El crític i divulgador cinematogràfic Carles Mir signa *Els cinemes de la meva vida* -també disponible en versió castellana, *Los cines de mi vida*-, un repàs per les sales barcelonines en actiu als anys cinquanta, seixanta i setanta del segle passat. El recorregut serveix per fixar una mena de memòria personal de la infantesa i joventut de l'autor. Conviuen els records sobre estrenes concretes amb vivències com ara la tradició familiar d'anar al cinema tots els diumenges o els intents de veure pel·lícules no aptes per a nens.

Història personal... i col·lectiva

Els fils conductors i els protagonismes es reparteixen. El llibre s'estructura a través dels cinemes: està compost per un text sobre cadascuna de les sales. Alhora, quan escriu sobre els cines -l'Alcázar, el Comedia, el Rialto...-, Mir no deixa de ser el protagonista d'unes anècdotes que alhora estan travessades per sales i pel·lícules, de ciutat.

La història personal també és col·lectiva. Mir parla de descobrir el cinema d'art i assaig amb obres com *Los 400 golpes*. A través de les explicacions sobre cada sala particular, es pot reconstruir una història dels cinemes a Barcelona. Una història de transformacions sovint marcades per tendències empresarials: sales que passen d'exhibir teatre a projectar pel·lícules, i viceversa, i també teatres que es reinventen com a cinemes i acaben tornant al teatre. S'explica la moda de l'art i assaig i també canvis de paradigma, com ara la irrupció de les multisales

que substitueixen els grans temples cinèfils, que acollien una quantitat massiva d'espectadors al mateix espai.

Els cinemes de la meva vida també és una història de desaparicions que suggereix la pèrdua de centralitat de les sales de cinema en l'oci, la vida cultural i el consum audiovisual del veïnat. A la introducció, Mir apunta que només continuen en actiu tres de les desenes de cinemes dels quals parla. El fenomen també evidencia els canvis en l'economia de la ciutat, el seu urbanisme i l'explotació dels seus immobles.

Lluny de la llagrimeta

El to del llibre tendeix a ser amable. La prosa és sempre entenedora i evidencia la pràctica periodística, orientada a la comunicació diàfana, de Mir. La seva ploma pot treballar material que empeny fàcilment a la nostàlgia, però el seu sentit de l'humor, i un cert distanciament irònic, allunyen el resultat d'esdevenir un catàleg lacrimogen de passats que s'idealitzen. Les paraules estan acompanyades de les corresponents imatges amb programes de mà i altres recursos gràfics. Un pròleg d'autoria il·lustre, a càrrec de l'acadèmic i assagista Román Gubern -responsable d'una popularíssima i constantment reeditada *Historia del cine*-, completa la proposta. **IGNASI FRANCH**

Cartes

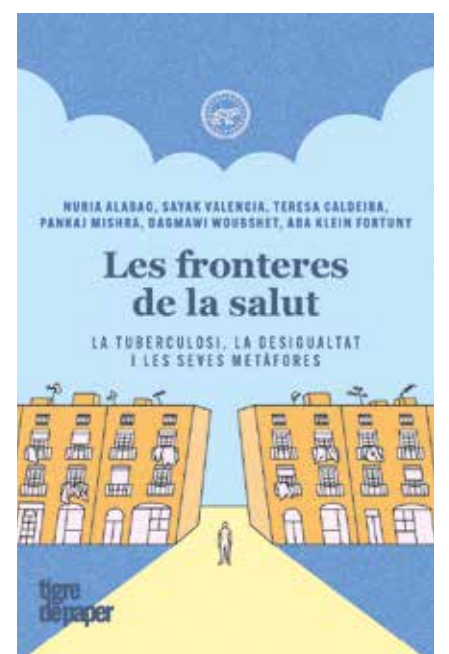
Conversa epistolar sobre la tuberculosi

La periodista Nuria Alabao empra la realitat i la gestió de la tuberculosi al barri del Raval de Barcelona com a punt de partida d'un llibre col·lectiu breu i explorador que pren la forma d'intercanvi epistolar amb altres pensadors d'arreu del món, amb l'antropòloga brasilera Teresa Calderia o l'assagista i escriptor indi Pankaj Mishra. Tots ells intercanvien experiències sobre com es viu la malaltia als territoris que coneixen i comparteixen l'oposició a les polítiques neoliberals, que aprimen els serveis públics fins al límit, com substrat general i comú de les seves explicacions.

Algunes experiències són molt personals, com les relatades per l'escriptor etiop Dagmawi Woubshet. Alabao aporta les seves preocupacions sobre

la vida en comunitat i la cooperació. El títol del volum té interpretacions múltiples i sovint complementàries que anticipen alguns dels temes que s'hi aborden. Pot fer esment a les fronteres internacionals creuades per les persones que migren o a les fronteres interiors dels barris de rendes baixes de les urbs. També pot al·ludir als intents -fútils- de voler tractar problemes mèdics mundials amb línies en el mapa que no aturen cap bacteri ni virus.

Alabao i companyia parlen de biopolítiques que decideixen qui viu i qui mor. I recorden que l'afebliment dels serveis públics facilita que assoliments col·lectius com l'erradicació o minorització d'algunes malalties quedin en entredit, també a les urbs amb indicadors macroeconòmics suposadament positius com Barcelona. **I. F.**

LES FRONTERES DE LA SALUT

Diversos autors
Tigre de Paper, 2024
126 pàgines, 16€

BARCELONES

Obres a la seu del Centre Social de Sants, al carrer d'Olzinelles 30. DANI CODINA

El Centre Social de Sants reivindica el seu local històric

L'associació veïnal gestionava l'edifici des dels anys setanta. Després de la reforma integral, l'Ajuntament els proposa tornar a l'espai, però amb una gestió compartida amb altres entitats

El Centre Social de Sants, una de les associacions veïnals més antigues de la ciutat, demana recuperar la gestió del local històric del carrer d'Olzinelles número 30. L'entitat va haver d'abandonar-lo provisionalment el novembre del 2022 per unes obres integrals de l'edifici, que s'espera que finalitzin a final del pròxim mes d'abril. Tot i això, no preveu tornar a la seva seu fins al setembre, un cop completada la instal·lació d'aigua i llum i la concessió de llicències. L'Ajuntament, però, proposa a l'associació tornar a l'espai -de propietat municipal- amb una gestió compartida amb altres entitats, un model diferent del que hi havia abans de la reforma, quan el Centre Social n'era l'únic responsable. El Districte de Sants-Montjuïc vol crear un hotel d'entitats: "Però no ens enllaçen com seria aquesta cogovernança ni qui hi participaria", lamenta la presidenta de l'associació veïnal, Susanna Reigada, que descriu el projecte com a "confús i poc definit".

El Centre Social planteja un model de gestió cívica, "que permet gestionar un espai, que esdevé públic, per a entitats veïnals i el barri, amb un pressupost assignat", explica Reigada, que manté que el rebuig del Consistori al projecte veïnal és "frontal". "El qualifica de feble i argumenta que altres entitats també necessiten

espais", afegeix. En relació amb això, Reigada és clara: "O no ens coneixen o no volen fer-ho, perquè nosaltres ja hem gestionat aquest espai compartint-lo amb altres entitats". "[Amb el PSC al govern], ens vam trobar amb un canvi de mirada: el Consistori està revisant les gestions cíviques. El model no li agrada perquè deixa en mans del barri i el veïnat la gestió de l'espai públic", conclou. A Sants, hi ha dos exemples reeixits de gestió comunitària: La Lleialtat Santsenca, un equipament municipal dedicat al foment de la cultura, el veïnatge i la cooperació, i el Secretariat d'Entitats de Sants, Hostafrancs i la Bordeta, una federació d'entitats d'aquests barris, formada per associacions veïnals i comerciants, entitats culturals i esportives, esplais i agrupaments.

El nou edifici tindrà 1000 m², dels quals el Centre Social de Sants disposarà de 200. La resta de sales es destinaran a al-

"Nosaltres ja hem gestionat aquest espai compartint-lo amb altres entitats", explica Susanna Reigada, presidenta del Centre Social

54 ANYS DE LLUITA VEÏNAL I COMUNITÀRIA

Tot va començar quan el 1970, en ple franquisme, dos grups de veïns es reunien de forma clandestina a les parròquies de Sant Medir i Santa Maria per millorar la situació d'escassetat de recursos públics que patia el barri. Els mossens es van involucrar en les reunions i els van ajudar a trobar un local. Van demanar a l'Arquebisbat de Barcelona que els cedís el del carrer d'Olzinelles 30, que llavors no es feia servir. Des de la creació, el 1971, i fins ara, l'associació no només ha dut a terme les seves activitats, sinó que ha acollit entitats consolidades al barri, com ara La Troca, una escola comunitària de formació permanent creada el 2017 i que promou l'educació en competències bàsiques del veïnat i millora l'autonomia de les persones adultes. El Centre Social també ha estat clau en la recuperació d'espais emblemàtics del barri, com ara l'Espanya Industrial, el Vapor Vell, les Cotxeres de Sants i, més recentment, Can Batlló.

tres entitats, tot i que encara no s'ha concretat quines. "No sabem si podríem compartir espais, si aquestes entitats hi serien presents diàriament", es pregunta Reigada. De moment, l'Ajuntament ha anunciat que assumirà les despeses de llum i aigua, i que assignarà un conserge i una persona de neteja, però que la resta dels costos aniran a càrrec de les entitats.

L'edifici feia anys que patia problemes estructurals i des del 2007 estava apuntalat. Quan va començar el projecte de reforma, l'associació veïnal mantenia una relació fluida amb el Districte i, de fet, va participar en la redacció del pla funcional de l'equipament i en el concurs d'idees convocat per al disseny. Per això assenyalen que la rehabilitació no és compatible amb la cogovernança que ara proposa l'Ajuntament, ja que es va concebre per a una gestió única que assegurés la continuïtat del projecte anterior.

"Punt de trobada" per a les entitats

El Centre Social de Sants -ubicat provisionalment a l'avinguda del Carrilet número 8- vol mantenir la filosofia que l'ha caracteritzat sempre: "Ser un espai obert, que no només organitza les seves activitats, sinó que també serveix de punt de trobada per a altres entitats del barri; ser un nexa per a les reivindicacions veïnals i un suport per a les persones en situació vulnerable", argumenta Reigada.

L'associació va difondre al mes de desembre un manifest de suport al qual ja s'han adherit més de 400 persones i una cinquantena d'entitats. En l'actualitat, estan parlant amb diferents partits polítics i, de moment, compten amb el suport dels Comuns i la CUP. El Centre Social portarà la problemàtica al Consell de Barri i, després, farà una presentació oficial al veïnat per mobilitzar les entitats i pressionar el Districte perquè reconsideri la seva posició. **ANAÏS BARNOLAS**

BREUS DE BARRI

S'aprova una partida per als nous CAP

La Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona han celebrat una reunió de treball per avançar en la concreció de diferents projectes d'atenció social, entre els quals l'aprovació d'una partida de 70 milions d'euros per a la construcció d'alguns dels Centres d'Atenció Primària (CAP) pendents a la ciutat: Fort Pienc, Casanova, Sardanya, Congrés-Indians, la Sagrera, el Parc i la Llacuna, la Marina, Gòtic i Barceloneta. El moviment veïnal haurà d'estar pendent que es compleixin els acords i es concreti un calendari realista per a uns equipaments llargament reivindicats pels barris.

L'ampliació del Macba genera rebuig

"Ni veïnes, ni skaters, ni petit comerç volem l'ampliació del Macba". Darrere d'aquesta pancarta, centenars de veïnes i veïns del Raval van manifestar-se el passat 27 de febrer des de la plaça dels Àngels fins a la seu del Districte de Ciutat Vella per denunciar que l'ampliació del museu "és una nova agressió contra l'espai públic del barri" i demanar a l'Ajuntament que aturi les obres mentre no es resolguin els recursos interposats per la Plataforma No a l'ampliació del Macba. Portaveus de l'entitat han declarat que l'ampliació és un "caprici injustificat finançat amb diners públics, però orientat únicament a satisfer interessos elitistes i turístics". El veïnat vol preservar la plaça pública que ja s'ha convertit en un símbol de resistència al barri. **REDACCIÓ**

Una arquitectura contra les persones

Boles de formigó, punxes a terra, barrots, ampits de finestres inclinats... Són intervencions que dificulten el descans de les persones sense llar. Arrels Fundació en va organitzar un mapeig al febrer per denunciar la problemàtica

FOTOS: DANI CODINA

Tanques i boles a dojo. L'entrada de l'aparcament del carrer de Sardanya 228. En una de les grans esferes de formigó, hi ha l'adhesiu taronja d'Arrels Fundació, amb el codi QR que informa sobre la campanya de denúncia d'aquest tipus d'arquitectura que vulnera els drets de les persones sense llar.

Un 'llit' menys. Un veí contempla els fitons instal·lats a l'exterior d'unes oficines del passatge de Bocabella 12. A la imatge de Google Maps hi surt una persona dormint el 2023.

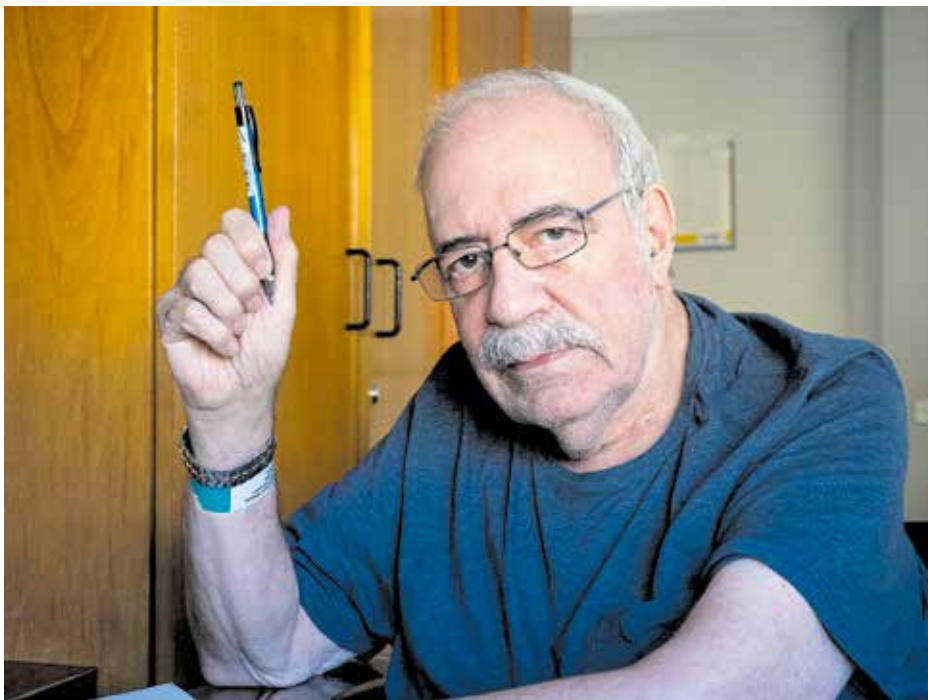
Un verd inoportú. Tres testos de grans dimensions impedeixen que ningú trobi aixopluc a l'exterior d'aquestes oficines desocupades del carrer d'Aragó 385. Un veí ens explica que la gent que s'hi solia estar "ho tenia molt net i arreglat".

Amagar el problema, sense solucionar-lo. Més fitons en aquest pàrquing del carrer de Sant Joaquim -davant de la Violeta de Gràcia-, on una persona feia nit. Amb intervencions com aquesta, el problema no se soluciona: es trasllada.

BARCELONES

Manel Puyal, quan 'Carrer' el va entrevistar el desembre del 2022. DANI CODINA

Manel Puyal, l'home tranquil

El ninotaire i col·laborador de la revista 'Carrer' des dels primers números ens va deixar el passat mes de gener. El trobarem molt a faltar!

MARIA FAVÀ
PERIODISTA

Per als lectors de *Carrer*, Manel Puyal és el caricaturista que ens va fer somriure des del primer número, però ens va deixar mig orfes l'abril del 2022 quan va patir un ictus. Es va anar recuperant, però ja no va tornar a dibuixar. Va fer el mutis final -al que tantes vegades havia representat en la ficció a l'escenari del Centre Moral del Poblenou- el passat 17 de gener.

Era un home de poques paraules, però somreia no sabia dir si amb els ulls o el bigoti. Dibueixava com el sorneguer que era, però mai amb mala llet. Deia que la conya li venia per via paterna. Hauria pogut presumir dels milers de caricatures publicades en un ventall ampli de mitjans de tots els colors. "No sé quants dibuixos he fet; un fotimer". Poc conscient de la transcendència del seu art, guardava pocs originals i vam tenir feina per recollir-ne uns quants per muntar l'exposició que l'Arxiu Històric del Poblenou i l'Aliança vam organitzar per a la festa major del 2022.

Era d'una humilitat que feia ràbia i tot. Els companys de *Carrer* el descriuen com a tímid i discret i semblava que el seu objectiu era passar desapercbut quan entrava a la redacció. "Escoltava atent i seriós les idees boges [de l'Andrés Naya, històric codirector de la revista] i quan tornava amb el dibuix veïem que ho havia entès tot a la perfecció", recorda Elia Herranz, cap de redacció.

Darrere del dibuixant hi havia un pare coratge que es va quedar vidu quan el més petit dels seus tres fills tenia tres anys. Els va tirar endavant treballant de dia en una oficina i dibuixant de nit. Els néts el recorden com un bon cuiner, per les pilotes i per les pizzas. Cada any, en l'aniversari del seu casament, tornava sol al Pa i Trago on havien dinat amb la Rosa, la seva dona, quan era viva. Durant els quasi tres anys que ha sobreviscut a l'ictus em commovia com el cuidaven els fills. Sempre que podien el portaven de passeig o dinava amb els cunyats i ell, que havia estat un bon gurmet, ara demanava salsitxes de Frankfurt.

Poblenoví de soca-rel i vinculat a les entitats del barri, va començar a publicar a la revista *4 Cantons*. La seva primera feina cobrant com a dibuixant va ser a *Mundo Diario*, després a *Canigó* i l'*Avui* fins que un director el va fer fora perquè no volia que el diari semblés un tebeo. I aleshores va passar una bona temporada fent "cabeçitas" a l'*ABC*. Era un home tranquil, tant que un diumenge d'abril, quan va anar a buscar el diari, li va dir baixet al quiosquer: "Em penso que tinc un ictus". I així va ser.

Home de poques paraules, poblenoví de soca-rel i vinculat a les entitats del barri, va començar a publicar a la revista '4 Cantons'

Acudits. A dalt, dos acudits d'en Puyal a 'Carrer' -números 74 (2002) i 94 (2006)- que prodrien passar per actuals. A sota, l'escenificació de l'emprenyament de Maragall quan Colau va aconseguir l'alcaldia amb els vots del PSC i Valls, el 2019.

Sospitosos habituals. Porciolet, Maragall, Boi Ruiz i Batlle, vistos pel Manel.

Posant cara a la lluita veïnal. Puyal va il·lustrar fins al març del 2022 'El cor robot', la secció d'entrevistes a activistes veïnals: d'esquerra a dreta, Joan Isart -el primer de la saga-, Roser Argemí, Andrés Naya i Trini Cuesta -l'última col·laboració-.

BARCELONES

LA FAVB INFORMA

La Crida pel Dret a l'Habitatge, en marxa

La Crida pel Dret a l'Habitatge, una campanya impulsada per nombroses entitats veïnals -entre elles la Favb-, socials, sindicals i del moviment per l'habitatge, va presentar al gener a l'Espai Línia el seu manifest fundacional.

La Crida neix per exigir solucions a les institucions i pressionar-les a prendre les mesures necessàries per garantir el dret a un habitatge digne per al conjunt de la societat, en un moment en què el Centre d'Estudis d'Opinió destaca la dificultat per accedir a l'habitatge com un dels problemes que més preocupa a la societat catalana. La campanya sorgeix de la necessitat de donar resposta al problema de l'habitatge en tota la seva envergadura.

La Crida concreta la seva denúncia en "reivindicar l'habitatge com un dret que ha de ser garantit per les administracions públiques igual que es garanteix la sanitat o l'educació", assegurant que la problemàtica "afecta de tantes maneres que és difícil situar el seu abast", van declarar els portaveus en la roda de premsa de presentació. També van destacar algunes de les reivindicacions del manifest, com ara "la necessitat de limitar els preus amb mesures efectives i sense trampes, la protecció de les persones vulnerabilitza-

des, la demanda de més habitatge públic, la limitació dels privilegis del mercat privat o la millora dels ajuts a la rehabilitació d'edificis".

La campanya vol implicar a totes les capes de la societat, ja que només així es podrà revertir la situació. També fa una crida a l'acció: "És imprescindible la mobilització ciutadana per situar el dret a l'habitatge al bell mig de les prioritats polítiques i les accions dels governs". En aquest sentit, la Crida interpel·la a diversos sectors socials: des del mateix moviment per l'habitatge fins a les mareas pensionistes, passant pels moviments veïnals, juvenils, sindicals o els col·lectius ecologistes i feministes. A la pàgina web (cridadrethabitatge.cat) s'ha fet públic el manifest de la campanya i es demana a entitats, organitzacions i col·lectius que s'hi adhereixin. **REDACCIÓ**

REVISTES DE BARRI

El Butlletí

La publicació de l'Associació de Veïnes i Veïns del Clot-Camp de l'Arpa celebra -en la portada del número de febrer- el 50è aniversari de l'entitat, nascuda l'any 1975. "Celebrem 50 anys de lluita pel barri i treballem per la seva continuïtat", titulen a l'editorial. I es posen mans a la feina, en aquest cas amb nombrosos articles dedicats a la sanitat pública, la mobilització pel dret a l'habitatge, l'estat del pla d'usos -que va "tard, malament i molt suficient"- i també del Compromís per Glòries -"hem avançat, però ara no anem bé"-... Per molts anys de lluita veïnal!

Sagrada Família

La portada del número 129 de la revista de l'Associació de Veïnes i Veïnes de la Sagrada Família es fa ressò de l'assoliment, per part de la Favb, de les 15.000 signatures necessàries per portar al plenari de l'Ajuntament una nova ordenança de terrasses. Pel que fa a l'editorial, aquest cop inclou una crida a la renovació i la captació de nous activistes: "Necessitem gent". Demanen la incorporació de "cares noves" que s'impliquin, sobretot, en els àmbits de l'habitatge -"un problema ingent"-, el medi ambient i el comerç. Sort amb el relleu, companys i companyes!

Temps social

La Favb ha publicat recentment la segona edició de l'estudi "Temps social: socialitzar el temps", que aprofundeix en la temporalitat i l'activisme polític, centrant-se, sobretot, en la situació de les dones i el jovent. L'informe ha comptat amb la participació de Núria Codina, catedràtica de Psicologia Social de l'Oci, i José Vicente Pestana, professor agregat de Psicologia Social, tots dos de la Universitat de Barcelona. La publicació recull els resultats de la jornada de sensibilització, els grups focals i els qüestionaris en línia coordinats per la federació veïnal.

La teva associació veïnal publica alguna revista?

Feu-nos-la arribar perquè Carrer estigui informat de tot el que passa al teu barri!

EL COR ROBAT

Meri López

Presidenta de l'AV de Prosperitat-Nou Barris

"Defensarem la gestió veïnal de l'equipament de la Ideal Flor"

Nascuda al Verdum, ha viscut a Porta i, ara, a la Trinitat Nova. A la Prospe, hi va residir només dos anys: "Molta gent dels barris limítrofs hem acabat fent vida aquí", explica. Treballa en un geriàtric com a auxiliar de clínica en torn de nit. Això li permet, "a costa de dormir menys", compatibilitzar la feina amb l'activisme. "Les feines tenen molt a veure amb la manca de relleu generacional a les associacions: ens ocupen gran part del dia, amb horaris incompatibles amb la cosa social", lamenta.

Parla'ns de la Prosperitat.

És un barri petit, però densament poblat, que va néixer desendregat i mancat d'equipaments. Gràcies a la lluita veïnal, aquests equipaments -escoles, centres de salut...- es van anar aconseguint. Som un barri reivindicatiu. Un poble gran, on la gent es coneix. El Casal de Joves, el Casal de Barri i el Poliesportiu Valldaura són de gestió comunitària, el veïnat els gestiona. I les penyes organitzen la festa major. Això crea vincles.

L'Ajuntament acaba d'aprovar el projecte de la Ideal Plàstica Flor.

Ha estat una lluita llarga i feixuga. Amb el canvi de regidor, l'Ajuntament va ignorar el procés participatiu. No hem aconseguit els locals d'assaig ni un magatzem en condicions, però tindrem l'espai comunitari per fer tallers. Ha calgut arribar a acords. En lloc de la sala d'actes gran, ens hem de menjar el mega auditori. Volíem una biblioteca de barri i, al final, serà de districte... Ara cal treballar per la gestió: volem que sigui veïnal.

Teniu una proposta pensada?

La biblioteca l'ha de gestionar Biblioteques, però les entitats estem preparades per gestionar la resta d'espais. De què serveix tenir un equipament tan maco gestionat per una empresa que no seguirà les dinàmiques del barri? Nosaltres no volem que ens posin horaris.

Fa més d'un any es van retirar els barracots del Casal de Joves, però n'ha quedat la llosa. Demaneu que la treguin ja, per aprofitar l'espai.

La llosa i el terreny que hi ha darrere de l'Institut Escola El Molí són els únics solars públics buits en un barri on ens calen zones verdes. Sobretot des que van desallotjar l'hort comunitari Date una Huerta per retornar el solar al propietari, un fons voltor. On hi ha la llosa es pot posar ja aquest hort, al costat del d'Ecovincles. Si hem d'esperar al projecte del Pla de Barris per urbanitzar-lo tot, poden passar anys.

Una altra assignatura pendent és la piscina, llargament reivindicada.

Hi ha una foto d'Hereu posant-ne la primera pedra! Però fa anys que l'Ajuntament no té cap intenció de fer-la. Travessant la Via Favència, però, hi ha un espai més gran on es pot encabir un poliesportiu amb piscina. La demanem amb Trinitat Nova, Roquetes i Verdum. L'Ajuntament diu que ja hi ha prou piscines. Però les quotes de Can Dragó -55 euros al mes- i les de la piscina d'estiu no tothom se les pot permetre.

El Poliesportiu Valldaura -també lluitat- s'ha quedat petit.

Obre de dilluns a diumenge, matí i tarda, autogestionat per La Peca i els clubs. Volem donar cabuda a alguns esports minoritaris, però no hi ha espai. El Districte diu que s'hi podria fer una altra planta. Caldria tancar l'equipament durant l'obra, però ens donaria oxigen. Ho lluitarem.

Encara reclameu que es compleixi el conveni amb Telefónica.

Demaneu que l'edifici del carrer de Boada passi a formar part dels equipaments de barri. El CAP Rio de Janeiro se'ns ha quedat petit. I l'edifici de Serveis Socials, petitíssim: els tenim treballant al local de l'associació veïnal. És molt fort: són l'Administració! Haurien de reclamar l'espai.

A l'associació heu portat prou bé el relleu generacional.

La gent que formava l'associació ha sabut fer un pas al costat. I és que, perquè la gent participi, cal deixar espai. I qui entra ha de saber comptar amb qui hi era. També ens ha anat molt bé acollir activitats satèl·lit, que fan que les veïnes se'ns apropin: costura, ioga... Aquestes persones s'hi acaben implicant. A banda, cal entomar problemàtiques que preocupen la gent més jove, com ara l'habitatge. **CATHERINA AZÓN**

Comando Lunares
Laia, Óscar i Eli formen part del col·lectiu que promou des del 2011 el festival Flamenco de Barrio a Nou Barris

“El flamenc t’escull a tu. Si t’entra endins, estàs perduda”

PAULA R. AINSA
ENTREVISTA

JOAN LINUX
FOTOGRAFIA

Desobedients, de barri i *flamencos*. Com unes mans *repicando palmas*, un *cajón* i un *abanico*, que són els objectes que van escollir l’Eli, l’Òscar i la Laia per representar-les. Les tres juntes fan un sol cos: el de Comando Lunares, un col·lectiu que té com a arma Flamenco de Barrio, un festival que des de l’any 2011 promou el *soniquete* a Nou Barris. Quan parles amb elles, és impossible no sentir el seu *duende*. “El flamenc t’escull a tu. Si t’entra endins, estàs perduda”, diuen a l’uníson.

A Óscar Puig la fletxa el va travessar amb un anunci de televisió al ritme de *Tú me camelas*. “Em va enganxar fins a tal punt que avui em guanyo la vida amb això, tot i que cada cop és més difícil dedicar-s’hi professionalment. A Barcelona hi ha massa locals flamencs per mantenir a tothom, i és una contradicció, però vivim del turisme, perquè la gent d’aquí no pot pagar certs preus”. “Si vols viure del flamenc has d’entrar a circuits més grans, però una cosa nodreix l’altra, hi ha espais perquè algú pagui 100 euros a platea i espais com el nostre, que són per a la gent del barri”. El Comando és antisistema, és activisme flamenc, ofereixen cultura gratuïta i de qualitat a un veïnat que gaudeix del gènere, i ho fan implicant la comunitat. “Ara podem seguir de la mà de la Coordinadora Cultural. Hem portat a Nou Barris primeres espases del flamenc i han gaudit moltíssim del nostre públic”.

Eli Catena és una de les ànimes fundadores del projecte. De petita li agradava el folklore, tot i que no va ser enverinada pel flamenc fins als 23 anys. “Kike Morente i Camarón van ser la porta d’entrada a una afició amb la qual m’he obsessionat. Vaig marxar a Granada per viure l’ambient flamenc, ballar a les coves i estudiar flamencologia. Era com un verí i volia saber-ho tot. En tornar, vaig trobar la meua veu flamenca i a Nou Barris em va ser molt fàcil trobar gent amb inquietuds semblants i muntar el grup Esoé, amb qui vam fer moltes coses. El flamenc és la meua passió, però separada de la meua vida professional; jo soc educadora”.

L’últim fitxatge de Comando Lunares és Laia López, que va començar amb la percussió i ara és *bailaora*. “Per a mi el flamenc és mantenir viva la

memòria de la meua iaia. Ella es guanyava la vida ballant i passant la gorra a Granada”. Com el Comando Lunares, la Laia és filla de la Prosperitat i de la migració andalusa. Ella i el projecte han crescut entre la identitat combativa, lluitadora i popular d’un barri que encara té com a banda sonora de les seves places el flamenc, que avui dia evoluciona, es fusiona i conviu, com ho fa la gent, entre el rap, la salsa... i tot el que vingui.

La Laia pensa que, de vegades, el flamenc ha estat discriminat a causa de l’apropiació franquista i que ha patit cert rebuig classista, però ens recorda que la paraula *flamenc* ve de l’expressió *campesino errante* i que ha estat una eina del poble i de les esquerres per narrar les seves penes. “Nosaltres volem recuperar balls i cants menys comercials, per exemple, aquell flamenc més pur o propostes relacionades amb les dones o les dissidències queer”.

El flamenc és un univers complex i ple de matisos, segurament per això els costa posar-se d’acord amb escollir una cançó. “Jo diria el *Rèquiem* dedicat a Paco de Lucía; em fa plorar i em remou sencera”. “*Esa es muy corta-venas*”, li diu l’Òscar a la Laia. “Hòstia, Óscar, és que ha de ser una cançó de pes”. “Jo diria un *cante por alegrías* o una *seguidilla*... La de *Sobre la arena*, de Niña Pastori, que és molt bonica!”. “Quina és?”. L’Eli s’arrenca a cantar en un bar de la Guineueta. No sembla sorprendre les taules del voltant, aquí això és habitual. “*Desde que te vi ya me rasgaste el alma / cuando me impregné de la luz de tu cara / y ahora que te tengo cerca y estás en mi cama / quisiera quererte tanto y tanto y tanto hasta que llegue el alba*”. Olé!

Encara no saben que programaran enguany, quan s’acabi l’entrevista, ho han de parlar. Així que deixem el Comando en la seva taula d’operacions, continuaran confabulant per fer del flamenc un lloc de trobada, alegries, penes, memòria i comunitat.

“Volem recuperar balls i cants menys comercials, per exemple, aquell flamenc més pur o propostes relacionades amb les dones o les dissidències queer”